

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Lucie Kubinová

Určování výše výživného soudním rozhodnutím

Diplomová práce

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Určování výše výživného soudním rozhodnutím“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 5. srpna 2015

.....
Lucie Kubinová

Poděkování :

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování JUDr. Ondřeji Šmídovi, Ph.D. za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1. Pojem výživného a jeho vznik a zánik	8
1.1 Výživné jako základní pojem.....	8
1.2 Vznik a zánik vyživovací povinnosti	9
2. Aktuální právní úprava výživného	11
2.1 Hmotněprávní úprava vyživovací povinnosti	11
2.2 Procesněprávní úprava výživného	13
2.3 Právní úprava vyživovací povinnosti na úrovni EU a mezinárodního práva.....	14
3. Právní úprava vyživovací povinnosti v minulosti	16
3.1 Úprava výživného ve Všeobecném občanském zákoníku	16
3.2 Zákon o právu rodinném (č. 265/1949 Sb.)	16
3.3 Zákon o rodině	17
4. Jednotlivé kategorie vyživovací povinnosti	19
4.1 Výživné mezi rodiči a dětmi	19
4.1.1 Vyživovací povinnost rodičů k dětem.....	20
4.1.2 Vyživovací povinnost dětí ke svým rodičům.....	24
4.2 Vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými	25
4.3 Vyživovací povinnost mezi manžely a registrovanými partnery.....	25
4.3.1 Výživné mezi manžely	26
4.3.2 Vyživovací povinnost mezi registrovanými partnery	27
4.4 Výživné rozvedeného manžela	27
4.5 Příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce.....	29
4.6 Právo na zaopatření.....	31
5. Rozhodování soudu ve věcech vyživovací povinnosti	32
5.1 Samotný průběh soudního řízení	34
5.1 Odlišnosti mezi řízením ve věcech nezletilých a sporným řízením.....	35
5.3 Účastníci řízení ve věcech výživného.....	36
5.4 Obecný rámec určování výše výživného	37
5.4.1 Odůvodněné potřeby a majetkové poměry oprávněného	38
5.4.2 Schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného	39
5.4.3 Postup soudu při zjišťování schopností, možností a majetkových poměrů povinného	40

5.5 Objektivizace výživného a inspirace ze zahraničních úprav	40
5.6 Soudní řízení v rámci jednotlivých kategorií vyživovací povinnosti	42
5.6.1 Soudní řízení ve věcech vyživovací povinnosti k dětem	42
5.6.2 Řízení o stanovení výživného v případě rozvedeného manžela.....	43
5.6.3 Soudní řízení o výživném a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce	44
5.7 Snížení a zvýšení výživného a jeho změny.....	44
5.8 Výkon rozhodnutí ve věcech vyživovací povinnosti	45
Shrnutí	50
Summary.....	51
Klíčové pojmy	51
Keywords.....	51
Přílohy	52

Úvod

Na úvod bych ráda uvedla úryvek z knihy doktorky Daniely Kovářové :*"Oproti obchodním sporům, sporům o dlužné nájemné či plnění ze smluv je oblast výživného jiná. Téměř nikdy nejde jen o nárok a ne vždy účastníci svými právními kroky chtějí vyjádřit to, co slovně říkají. Osoby povinné a oprávněné nebývají vůči sobě osobami cizími. Kdysi se měli rádi. Kdysi se milovali a zplodili spolu děti. Kdysi k sobě měli vztah nejužší, žili spolu, dýchali spolu stejný vzduch, obývali totožný prostor. Anebo jim v žilách koluje tatáž krev a stejná genetická informace. A tam, kde jsou příbuzenské vztahy a vztahy vůbec, jsou i emoce. Kdysi to byla láska a dnes nenávisť. Kdysi to byla náklonnost a dnes závist a zloba. Původně jsme chtěli oba totéž a dnes si přejeme druhého potrestat, pokořit, urazit či přinutit. Když už jej nemůžeme mít, když patří jinému nebo jiné podléhá"¹.*

Dle mého názoru tento text problematiku vyživovací povinnosti opravdu dobře vystihuje. Všechny tyto skutečnosti se prolínají celou problematikou výživného, soudní řízení v dané oblasti budou plná emocí a konfliktů. Lidé, kteří naproti sobě budou stát v soudní síni, se v některých případech budou znát roky, možná i celý život nebo jeho podstatnou část. Půjde o rodiče a jejich děti, manželé, či například registrované partnery. Vyživovací povinnost se ve velkém týká dětí, a především v případech těch nezletilých budou témata okolo nich vždy vyvolávat řadu emocí a diskuzí. Rozhodování soudů v této oblasti bude často velmi složité a bude především klást na osobu soudce velkou dávku odpovědnosti a pečlivosti v rozhodování. Všechny tyto skutečnosti způsobují, že tematika rodinného práva nebude nikdy nudná a obyčejná, o čemž svědčí nejenom zajímavá a obsáhlá judikatura této právní oblasti.

Výše uvedené téma své diplomové práce jsem si vybrala z toho důvodu, že je mi jako ženě tato tematika velmi blízká. Na daném tématu mě velmi zaujala skutečnost, jak problematika práva může zasahovat do soukromého života každého z nás, a to navíc do tak intimní oblasti, jakou je rodina.

Svou práci jsem rozdělila do pěti kapitol. V první kapitole jsem se zaměřila na základní pojem celé diplomové práce a to na stěžejní pojem vyživovací povinnosti, resp. výživného. Druhou kapitolu jsem věnovala analýze aktuální právní úpravy z pohledu hmotněprávního, procesního a právní úpravě na úrovni Evropské unie a mezinárodního práva, a v neposlední řadě inspiračním zdrojům nového občanského zákoníku. Ve třetí kapitole reflektuji tehdejší právní úpravu výživného nejen z pohledu Všeobecného občanského

---

¹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 166.

zákoníku z roku 1811, ale také z pohledu dvou významných zákonů, zákona o právu rodinném z roku 1949 a zákona o rodině z roku 1969. V kapitole číslo čtyři jsem se blížeji zaměřila na jednotlivé kategorie vyživovací povinnosti, především pak na jejich specifické znaky. Poslední kapitolu celé práce věnuji soudnímu řízení ve věcech vyživovací povinnosti, především chci upozornit na problematiku objektivizace vyživovací povinnosti, na její pozitiva i negativa, a dále se podrobněji zabývám kritérii, podle nichž soud určuje samotný rozsah vyživovací povinnosti. Okrajově se v této kapitole věnuji také změnám vyživovací povinnosti a specifikům zákona o zvláštních řízeních soudních.

Při psaní své práce jsem v největší míře čerpala z publikací, monografií a také komentovaných znění zákonů, rovněž jsem použila několik odborných článků a uvedla jsem pár vhodných příkladů z judikatury. Ve své práci se snažím najít odpověď na tolik diskutované téma určování výživného dle tabulek, standardně používaných německým právním systémem, jehož se v tuzemsku tolik neužívá, a rovněž neexistence maximální a minimální výše výživného, zda-li jde o výhodu nebo nevýhodu.

1. Pojem výživného a jeho vznik a zánik

1.1 Výživné jako základní pojem

Termín výživného či vyživovací povinnosti není v aktuální právní úpravě výslovně definován, stejně tak jako chybí jeho legální definice. Předchozí právní úprava se k této problematice stavěla stejně a pojem výživného taktéž nebyl v právních předpisech nijak upraven a definován. Literatura a soudní praxe se na vyživovací povinnost dívají jako na zabezpečování všech odůvodněných potřeb mezi subjekty rodinného práva. Bude se tedy jednat jak o vlastní výživu v užším slova smyslu, tak zároveň půjde i o uspokojování ostatních hmotných potřeb, mezi tyto lze příkladem uvést ošacení, obuv nebo bydlení. Zároveň do vyživovací povinnosti řadíme i nehmotné potřeby, do této skupiny patří především potřeby pro rozvoj zájmů a zálib a duševní rozvoj².

*Výživným můžeme také tradičně rozumět určitý majetkový soubor věcí a jiných právních hodnot, o nichž platí, že jsou penězi ocenitelné, který poskytuje jedna osoba druhé proto, aby ji vyživovala, to jest, aby uspokojovala její životní potřeby*³. Takto můžeme chápat výživné v širším slova smyslu, v užším slova smyslu se pak bude jednat o konkrétní plnění vyživovací povinnosti⁴. Výživné se zásadně platí v jednorázových se dávkách, může spočívat i v podobě určitého naturálního plnění, například v poskytnutí bydlení. Rovněž poskytování osobní péče, kompenzuje výživné zvláště u velmi malých dětí⁵.

Vyživovací povinnost je zákonnou povinností, to znamená, že vzniká po splnění předem daných předpokladů, bez dalšího přímo ze zákona. Povaha této povinnosti je alimentálně – peněžní, má tedy jak majetkoprávní, tak i rodiněprávní charakter, a až na výjimky půjde o povinnost kogentní. Kogentní především z toho důvodu, že se netýká pouze individuálních zájmů oprávněného, ale její plnění zasahuje i do zájmů obecnějších, kdy zajištění výživy a přežití oprávněného je zájmem celé společnosti. Pokud bychom tedy měli určit hlavní funkci vyživovací povinnosti, byla by jí jistě výživa a přežití oprávněného⁶.

Výživné spadá nejen systematicky, ale i svým účelem do soukromoprávního institutu zaopatření, lze říci, že vyživovací povinnost je zvláštním typem zaopatřovacího závazku. Zákonodárce vymezuje okruh osob, jež mohou být stranami tohoto závazku. Vymezení má

---

² HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1076.

³ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 563.

⁴ Tamtéž, s. 563.

⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1076.

⁶ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 560.

taxativní charakter ve vazbě na jednotlivé druhy vyživovací povinnosti. Obsahem tohoto závazku jsou relativní práva a povinnosti stran, to znamená, že vyživovací povinnosti povinného odpovídá právo na plnění výživného, které svědčí oprávněnému. Pojem výživného tedy mimo jiné představuje zvláštní druh plnění. Toto majetkové plnění bude mít buďto peněžitý nebo nepeněžitý charakter⁷.

Práva na výživné se nelze předem vzdát, je pouze možné vzdát se již splatných dávek výživného. Z podstaty výživného plyne, že vyživovací povinnost stejně tak jako právo na výživné nelze postoupit na jiného, nepřechází na dědice a je nepřevoditelná⁸. Pokud bychom měli shrnout několik základních pravidel nebo ustanovení, která jsou společná pro všechny kategorie výživného, tak v první řadě bude vždy platit zásada, že výživné nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Je nutno uvést, že právo na výživné se nepromlčuje, promlčují se pouze jednotlivé splátky a promlčecí doba činí tři roky. Další bod se týká započtení to je možné pouze dohodou, přičemž proti nezletilým dětem je započtení zcela vyloučeno. Výživné se platí v dávkách, jež se pravidelně opakují, obvykle se tak děje každý měsíc, ale ani tato praxe nemusí být pravidlem. Na závěr je důležité se zmínit o rozhodování soudu, ten bere v úvahu jak odůvodněné potřeby oprávněného na straně jedné, tak schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného na straně druhé⁹.

1.2 Vznik a zánik vyživovací povinnosti

Hlavním předpokladem pro vznik a trvání vyživovací povinnosti je existence rodiněprávního poměru, konkrétně se bude jednat o poměr manželský, ex- manželský nebo příbuzenský v řadě přímé. Tento předpoklad ale sám o sobě nestačí, dalším předpokladem je stav odkázanosti na výživu na straně oprávněného a schopnosti, možnosti a majetkové poměry na straně povinného. Tato kritéria jsou obecná ve vazbě na speciální kritéria u jednotlivých skupin vyživovací povinnosti¹⁰.

Vyživovací povinnost přímo ze zákona zaniká, pokud již povinný ani oprávněný nesplňuje zákonné předpoklady. Příkladem lze uvést zánik manželství, uplynutí zákonem stanovené doby a podobně. Absolutní zánik vyživovací povinnosti nastává smrtí jak

---

⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1035.

⁸ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 560.

⁹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 29.

¹⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1038.

povinného, tak oprávněného¹¹. Právo na výživné je právem majetkovým a osobním, to znamená, že zaniká smrtí oprávněného i smrtí povinného. Dávky vyživovací povinnosti splatné ke dni smrti se mohou stát předmětem dědictví, jelikož přecházejí na právní nástupce zemřelého jako dluh či jako pohledávka¹².

---

¹¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. TELEČ, Ivo. Výživné v novém občanském zákoníku. *Bulletin Advokacie*, 2014, roč. 2014, č. 3, s. 3-11.

¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2004, sp. zn. 30 Cdo 2128/2003.

2. Aktuální právní úprava výživného

2.1 Hmotněprávní úprava vyživovací povinnosti

Po celých deseti letech legislativních prací nabyl dne 1. ledna roku 2014 účinnosti občanský zákoník, zákon č.89/2012 Sb.¹³, tento zákon byl přijat Parlamentem České republiky již v únoru roku 2012. Jedná se o velmi obsáhlý právní kodex, jenž sloučil celé soukromé právo, včetně obchodního zákoníku a zákona o rodině do jednoho zákona a nyní obsahuje celkem 3080 paragrafů. Právo rodinné je v tomto zákoně upraveno v části druhé, aktuální právní úprava mimo jiné přináší nové druhy vyživovací povinnosti, především jde o sankční výživné rozvedeného manžela a právo na zaopatření, tento institut, ale řadíme do práva dědického¹⁴. Hlavním ideovým zdrojem občanskému zákoníku je vládní návrh občanského zákoníku bývalého Československa z r. 1937, který nebyl jako zákon přijat kvůli událostem následujícím po Mnichovské dohodě. Důvodem je především to, že tento návrh následoval revizi rakouského Obecného zákoníku občanského z r. 1811 v konfrontaci s novějšími evropskými zákoníky, zejména německým a švýcarským. Nový občanský zákoník našel inspiraci také v současných aplikovaných zahraničních úpravách, a to především v zákoníku německém, švýcarském, rakouském, italském a nizozemském¹⁵. Pro tvorbu nového občanského zákoníku bylo také zásadní, aby se zákonodárce řídil závaznými normami jako Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod, stejně tak jako závaznými mezinárodními smlouvami.^{16,17}

Nová právní úprava vyživovací povinnosti obsažená v občanském zákoníku v zásadě obsahově navazuje na předchozí právní úpravu zákona č. 94/1963 Sb.¹⁸, zákona o rodině, především na úpravu zakotvenou v tomto zákoně po tzv. velké novele. Obsahová shoda se týká především základních zásad, vymezení okruhu povinných a oprávněných k vyživovací povinnosti, pravidel pořadí jednotlivých kategorií vyživovací povinnosti a rovněž rozsahu vyživovací povinnosti. Přes výše uvedené přináší nynější právní úprava řadu novinek, mezi ty na první pohled nejvíce patrné patří změna systematiky, kdy nyní je rodinné právo upraveno

---

¹³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. Praha: Leges, 2014. s 17.

¹⁵ Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného [online]. [obcanskyzakonik.justice.cz, 2015 \[cit. 17. června 2015\]](http://obcanskyzakonik.justice.cz/obecna-cast/obecne/). Dostupné na < <http://obcanskyzakonik.justice.cz/obecna-cast/obecne/>>.

¹⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

¹⁸ Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

v rámci občanského zákoníku¹⁹. Další změna se týká vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely, zákon v těchto případech zpřísňuje předpoklady pro stanovení výživného. Úprava této vyživovací kategorie, a zároveň s tím i vyživovací povinnost mezi manžely, je systematicky řazena do hlavy první, části druhé, tato část se věnuje manželství a jeho zániku. Zcela nově se v souvislosti s tzv. sankčním výživným objevuje problematika domácího násilí a jako úplnou novinku představuje občanský zákoník pojem odbytného.

V hlavě druhé, části druhé, oddílu třetím nazývaném *Rodiče a děti*, kodex upravuje v pododdíle číslo čtyři *Vyživovací povinnost*, zde nalezneme úpravu vyživovací povinnosti mezi rodiči a dětmi, mezi dalšími předky a potomky, a také zde zákon upravuje výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce, resp. těhotné ženě. Celý tento pododdíl je zakončen společnými ustanoveními o problematice výživného. Zákon o rodině obsahoval ve své části třetí ještě další ustanovení týkající se výživného, tato jsou nyní obsažena v rámci jiných částí občanského zákoníku. Oproti předcházející právní úpravě ta nynější žádným způsobem neupravuje institut úhrady plnění za jiného, je tedy třeba tuto situaci posuzovat dle obecných ustanovení o bezdůvodném obohacení. Jako institut zcela nový se objevuje právo na výživné z pozůstalosti, resp. právo na zaopatření²⁰.

Pokud se v rámci právní úpravy blíže zaměříme na určování výše výživného, aktuálně jsou pravidla pro stanovení rozsahu výživného upravena ustanoveními § 912 až 915 nového občanského zákona. Jako jednu z nejvýraznějších změn je třeba zmínit, že aktuální právní úprava razantně rozšiřuje výši průměrného měsíčního příjmu, který slouží ke stanovení výše výživného na pětadvacetinásobek částky životního minima, tuto skutečnost lze aplikovat nejen na osoby mající příjmy z jiné než závislé činnosti, ale také na každého rodiče, který neplní povinnost tak, jak mu zákon ukládá²¹. Oproti předchozí právní úpravě se jedná o opravdu velmi výrazný nárůst a lze počítat se skutečností, že sankční charakter tohoto ustanovení přinese své ovoce. Další detailnější změny oproti předcházející právní úpravě uvádím u jednotlivých kategorií vyživovací povinnosti níže.

V případě posouzení účelnosti aktuální právní úpravy rodinného práva začleněného nově do občanského zákona, lze se přiklonit k následující citaci: *Je ovšem pravdou, že dosavadní právní úprava měla své nesporné výhody, stejně jako je pravdou, že standardní právní úprava tradičních občanských zákoníků i občanských zákoníků moderních je*

---

¹⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo* (§ 655- 975). Komentář. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1031.

²⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo* (§ 655- 975). Komentář. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1031-1032.

²¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo* (§ 655- 975). Komentář. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1107.

uspořádána jako úprava zdejší. (tj. některá obecná ustanovení jsou i zde uvedena na závěr pasáže o výživném.)²². Aktuální právní úprava vychází především ze zásady solidarity, a to jak v rámci vztahů manželských, tak dalších příbuzenských a rodinných vztahů, respektive se jedná o zásadu vzájemné pomoci a určitým způsobem se v úpravě odráží i významná zásada ochrany slabší strany²³.

S problematikou vyživovací povinnosti se samozřejmě setkáváme i u registrovaných partnerů, tato povinnost je stále upravena v samostatném zákoně. Objevují se však určité názory, že by právní úprava registrovaných partnerů měla být rovněž součástí občanského zákona²⁴. Zákon č. 115/2006 Sb.²⁵, zákon o registrovaném partnerství upravuje problematiku týkající se vyživovací povinnosti u registrovaných partnerů v ustanovení § 10 až § 13 tohoto zákona. Na rozdíl od úpravy vyživovací povinnosti v občanském zákoníku se na první pohled jedná o jasný nepoměr množství paragrafů, kdy vyživovací povinnost mezi registrovanými partnery je upravena pouhými třemi paragrafy, zákonodárce má zřejmě za to, že úprava je dostačující. Pro úplnost bych ještě ráda zmínila jednu oblast hmotněprávní úpravy, jež se určitým způsobem také váže k výživnému, jedná se o zákon č.40/2009 Sb.²⁶, trestní zákoník. V konkrétní podobě jde o celkem tři ustanovení týkající se trestného činu zanedbání povinné výživy.

2.2 Procesněprávní úprava výživného

Co se týče procesněprávní úpravy, bylo třeba ji upravit vzhledem k rozsáhlé rekodifikaci práva hmotného. Významnou změnu představuje účinnost zákona č. 292/2013 Sb.²⁷, o zvláštních řízeních soudních. Tento zákon upravuje všechna řízení, která se procesně liší od klasického řízení. Jedná se převážně o nesporná řízení, ale i o zvláštní řízení, která svou povahou nejsou považována za nespory. Podle zákona č. 99/1963 Sb.²⁸, občanského soudního řádu bude probíhat řízení ve věcech vyživovací povinnosti s výjimkou vyživovací povinnosti rodičů k nezletilým dětem. Toto řízení bude probíhat právě podle výše uvedeného zákona o zvláštních řízeních soudních²⁹.

²² ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 558.

²³ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Rodinné právo. I. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2015, s. 223.

²⁴ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci.* Praha: Leges, 2014, s. 17.

²⁵ Zákon č.115/2006 sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ Zákon č. 40/2009 sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ Zákon č. 293/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ Zákon č.99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹ ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého.* Praha: Leges, 2013. s. 21-22.

Zákon o zvláštních řízeních soudních je speciálním přepisem ve vztahu k občanskému soudnímu řádu. Pokud tedy zákon o zvláštních řízeních soudních neupravuje určitý institut, použije se obecný právní předpis, to znamená občanský soudní řád, pokud ho upravuje pouze z části, použije se *lex generalis* podpůrně³⁰.

Podle zákona o zvláštních řízeních soudních lze řízení ve věcech nezletilých zahájit i bez návrhu nebo na podnět orgánu sociálněprávní ochrany dětí. Soud není vázán návrhy účastníků, může provádět důkazy podle svého uvážení, řízení je osvobozeno od soudních poplatků a účastníkům se nepřiznávají náklady řízení. Dítě se zastupuje opatrovníkem, jímž bude ve většině případů orgán sociálněprávní ochrany dětí. Ostatní typy sporných řízení lze zahájit jen návrhem povinného nebo oprávněného, jenž musí svá tvrzení prokázat. Provádí se pouze důkazy, které navrhly strany. Ta ze stran, která ve sporu neuspěla, platí náklady druhé straně³¹. Podrobněji se soudnímu řízení věnuji v jedné z následujících kapitol.

2.3 Právní úprava vyživovací povinnosti na úrovni EU a mezinárodního práva

Prameny práva v této oblasti lze rozdělit do několika skupin. Půjde především o dvoustranné smlouvy o právní pomoci, mnohostranné smlouvy a nařízení Rady. Smlouvy dvoustranné se dále dělí na smlouvy uzavřené se státy EU vyjma Dánska (čl.69 Brusel I.) a na smlouvy, jež jsou uzavřeny s ostatními státy. Nařízení Brusel I.³² má za následek, že některé dvoustranné smlouvy se pro uznání a výkon rozhodnutí nepoužijí. Výjimku budou tvořit rozhodnutí vydaná před platností nařízení Brusel I. Taxativní výčet dvojstranných smluv nalezneme v čl. 69 výše uvedeného nařízení. Jako příklad smlouvy mnohostranné lze uvést Haagskou Úmluvu o uznávání a výkonu rozhodnutí a vyživovací povinnosti z roku 1973³³.

Otázku výživného upravuje také nařízení Rady č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností³⁴. Nařízení nabízí řadu opatření, jejichž úkolem je usnadnit placení pohledávek v rámci tzv. přeshraničních sporů, a je aplikováno, na vztahy rodinné, rodičovské,

---

³⁰ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 244.

³¹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. Praha: Leges, 2014, s. 90

³² Nařízení č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

³³ ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010, s. 331-332.

³⁴ Nařízení Rady č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008, o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností.

manželské či vztahy příbuzenství³⁵. Nařízení odkazuje na Haagský protokol ze dne 23. 11. 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnost³⁶. Haagský protokol z roku 2007 doplňuje Haagskou úmluvu z 23. 11. 2007 o mezinárodním vymáhání výživného dítěte a jiných forem výživného³⁷. Podmínkou účinnosti nařízení a jeho použitelnosti je totiž vázanost Evropského společenství a jeho členských států mezinárodní smlouvou a to Haagským protokolem, jenž byl vypracován v rámci Haagské konference mezinárodního práva soukromého. Nařízení o výživném stanoví, že „toto nařízení se použije ode dne 18. června 2011 za předpokladu, že ve Společenství bude k tomuto dni použitelný Haagský protokol z roku 2007. Pokud tomu tak nebude, použije se toto nařízení ode dne použitelnosti uvedeného protokolu ve Společenství“³⁸.

---

³⁵ Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008, o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností [online]. europa.eu, 27. července 2011 [cit. 30. května 2015]. Dostupné na <http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_civil_matters/jl0024_cs.htm>.

³⁶ Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007.

³⁷ Haagská úmluva ze dne 23. listopadu 2007 o mezinárodním vymáhání výživného dítěte a jiných forem výživného.

³⁸ SEHNÁLEK, David. TUROŇOVÁ, Jana. *Právník*, 2010, roč. 2010, č. 3, str. 233 – 250.

3. Právní úprava vyživovací povinnosti v minulosti

3.1 Úprava výživného ve Všeobecném občanském zákoníku

Všeobecný občanský zákoník³⁹ je monumentálním zákonodárným dílem, jehož účinnost vzpomínáme na území českých zemí až do roku 1950, což je doba opravdu velmi dlouhá⁴⁰. Tento zákon upravoval především povinnost muže poskytnout slušnou výživu ženě dle svého majetku, resp. sociálního postavení. Platilo pravidlo, že oba manželé musí žít ve stejné životní míře. Dále byli rodiče povinni zajistit slušnou výživu svým manželským nezletilým dětem, tímto byl povinen především otec, pokud nebyl, tak matka; v případě, že neplnila matka vyživovací povinnost, plnily subsidiárně prarodiče. Jiná byla situace u nemanželských dětí, těm byl v první řadě nemanželský otec povinen poskytovat výživu, výchovu a zaopatření přiměřeně dle svých majetkových poměrů, subsidiárně nastupovali ostatní povinní jako v případě manželských dětí. Nemanželský otec byl taktéž povinen nemanželské matce nahradit útraty porodu a výživu po dobu šestinedělí, zároveň s tím také další výlohy, pokud byly nutné. Stejně jako dnes i všeobecný občanský zákoník ukládal dětem povinnost postarat se o své rodiče, konkrétně jim stanovil povinnost poskytnout svým rodičům slušné zaopatření, pokud budou v nouzi. Překvapivě kodex upravuje také povinnosti k placení výživného po rozvodu, kdy manžel je rozvodem vinen a manželka nikoli, a to jak v podobě dobrovolného plnění, tak prostřednictvím soudu, v těchto případech byla výše výživného určena v rozsahu přiměřené výživy⁴¹.

3.2 Zákon o právu rodinném (č. 265/1949 Sb.)

V roce 1949 Národní shromáždění schválilo pod číslem 265/1949 Sb.⁴², zákon o právu rodinném, tento byl účinný v období od roku 1960 do roku 1964. Zajímavostí je, že zákon vůbec nehovořil o vyživovací povinnosti mezi manžely, ale poprvé se v jeho ustanovení objevuje vyživovací povinnost manželů po rozvodu⁴³.

Zákon o právu rodinném z roku 1949 přinesl jednu zásadní a velmi pozitivní věc, především ve vazbě na Ústavu 9. května⁴⁴ nerozlišoval mezi manželskými a nemanželskými

³⁹ Všeobecný občanský zákoník z roku 1811, známý pod zkratkou ABGB.

⁴⁰ DVOŘÁK, Jan a kol. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*, Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2011, s. 402.

⁴¹ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1032-1033.

⁴² Zákon č. 265/1949 Sb., zákon o právu rodinném ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. Praha: Leges, 2014. s. 16.

⁴⁴ Ústava 9. května z roku 1948.

děťmi, tyto pojmy zcela vynechal a zamezil tak majetkové diskriminaci dětí narozených mimo manželství. Jako nevýhodu lze v tomto zákoně shledat skutečnost, že zákon činí rozdíl mezi zletilými a nezletilými dětmi, když upravuje vyživovací povinnost rodičů k nezletilcům a vyživovací povinnost mezi příbuznými v pokolení přímém, do okruhu oprávněných totiž řadí také zletilé děti. U výživného pro nezletilce komentářová literatura připouští v případě vyšších příjmů rodičů stanovení širšího rozsahu výživného než spotřebního. Zletilý příbuzní v řadě přímé měli vzájemnou povinnost poskytovat si úhradu na osobní potřeby. Vyživovací povinnost mezi manžely zákon neupravoval, u rozvedených manželů hovořil o povinnosti k úhradě osobních potřeb s tím, že v tomto případě nepůjde o vyživovací povinnost. Tento zákon taktéž upravoval nárok neprovdané matky, resp. těhotné ženy⁴⁵.

3.3 Zákon o rodině

Zákon o rodině byl přijat Národním shromážděním Československé socialistické republiky pod číslem 94/1963 Sb.⁴⁶, od této doby byl již zhruba patnáctkrát novelizován, přičemž novelizace rozšířila výživné na další kategorie osob, zejména na vzdálenější příbuzné a neprovdanou matku dítěte. Novely taktéž upravily způsob určování rozsahu výživného povinným osobám, jež odmítly zveřejnit své příjmy. Problematiku vyživovací povinnosti upravovala ustanovení § 85 až § 103 výše uvedeného zákona⁴⁷.

Zákon o rodině z roku 1963 navazuje na předchozí právní úpravu, ale jeho systematika je odlišná, v samostatné části třetí byly soustředěny veškeré kategorie vyživovací povinnosti, celou část uzavírala společná ustanovení o výživném. Charakter výživného byl v této době vnímán především jako spotřební. Velkou změnu přinesla roku 1982 tzv. velká novela zákona o rodině, tato novela byla především reakcí na značnou změnu hospodářských a společenských poměrů. Mezi hlavní novinky tehdy patřilo sankční výživné a odstranění spotřebního charakteru výživného⁴⁸.

Do konce roku 2013 bylo základní pravidlo pro stanovení výše výživného upraveno v § 85 odst. 2 a odst. 3 a § 96 zákona o rodině. Podle prvního výše zmíněného ustanovení rodiče přispívali na výživu svých dětí dle svých schopností, možností a majetkových poměrů, zároveň s tímto bylo stanoveno právo dítěte podílet se na životní úrovni svých rodičů. Toto právo platilo i v případě vysoce nadprůměrného příjmu rodičů, v tomto případě mělo dítě

⁴⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1033-1034.

⁴⁶ Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁷ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 17.

⁴⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1033-1034.

z hlediska adekvátnosti právo na nadprůměrně vysoké výživné⁴⁹. Při určování výše výživného soud přihlížel mimo jiné k tomu, kdo a v jaké míře o dítě pečuje⁵⁰.

---

⁴⁹ Rozsudek obvodního soudu pro Prahu 5, sp. zn. 50 P 336/2006.

⁵⁰ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 131-132.

4. Jednotlivé kategorie vyživovací povinnosti

V rámci této kapitoly bych se ráda zaměřila na jednotlivé kategorie vyživovací povinnosti. Každá ze skupin má svá určitá specifika, největší prostor je věnován z mého pohledu nejzásadnější vyživovací povinnosti mezi rodiči a dětmi.

Nový občanský zákoník upravuje vyživovací povinnost mezi subjekty, které jsou taxativně vymezeny. V první řadě půjde o příbuzné v linii přímé, další skupinou budou manželé, dále zákon rovněž upravuje právo na výživné a úhradu některých nákladů neprovdané matce, resp. těhotné ženě. Na rozdíl od úprav zahraničních, tuzemský kodex neupravuje vyživovací povinnost v linii vedlejší, to znamená ve vztahu mezi sourozenci. Vzájemnou vyživovací povinnost mezi registrovanými partnery upravuje samostatně zákon o registrovaném partnerství⁵¹.

4.1 Výživné mezi rodiči a dětmi

Výživné k dětem, ať už zletilým či nezletilým, je dovolím si říci, ve společnosti vnímáno jako ta nejzásadnější a nejdůležitější ze všech vyživovacích povinností. Hlavním důvodem, který tuto kategorii řadí do popředí, bude především, v případě nezletilců naprostá odkázanost dítěte výživou na rodiče. Role soudu se v těchto případech jeví odpovědnější než v jiných případech. Určení výše výživného představuje zásadní otázku. Rozhodnutí soudu může ve větší či menší míře ovlivnit život dítěte, včetně jeho zájmů a rozvoje. Přístup soudu by tak v těchto situacích měl být nadměru obezřetný a zodpovědný.

Výživné mezi rodiči a dětmi nezahrnuje, jak by se mohlo na první pohled zdát, pouze vyživovací povinnost rodičů k dětem, nesmíme zapomínat, že se jedná o povinnost ekvivalentní, to znamená, že povinnost vzniká i ze strany dětí za určitých podmínek se o své rodiče postarat. Tato druhá strana vyživovací povinnosti stojí ve stínu té první a dnešní společnosti bývá dle mého názoru nezhřídky kdy opomíjena. Snad právě v této kategorii výživného se nejčastěji uplatní pravidlo *jak ty na mě, tak já na tebe. nedává se do uvozovek*. Lze si jen těžko představit situaci, kdy rodič výživu dítěte zanedbával či dítě týral nebo se k němu choval jiným nevhodným způsobem, a pak přesto bude očekávat, že se o něj potomek v případě potřeby řádně postará. Otázkou zůstává, zdali to lze na jednotlivci vůbec spravedlivě žádat, a pokud by vyživovací povinnost byla přesto v těchto případech přiznána, lze polemizovat o tom, že toto rozhodnutí bude v rozporu s dobrými mravy. Na druhou stranu

---

⁵¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1036-1037.

je pravděpodobné, že dítě, o které bylo pečováno s láskou a náležitou péčí, nebude mít s povinností výživného vůči rodičům problém a v těchto případech snad nepůjde ani tak o zákonnou povinnost, jako o vděčnost a morální povinnost.

V této kategorii vyživovací povinnosti hrají samozřejmě hlavní roli rodiče a dítě. Definice pojmu dítě existuje celá řada, v případě rodičů je jasné postavení matky, půjde o ženu, jež dítě porodila, v případě otce při určování otcovství může nastat nemálo komplikací. V Úmluvě o právech dítěte je dítě definováno jako lidská bytost, jež je mladší 18-ti let, pokud dle právního řádu, který se na ni vztahuje, nedosáhla zletilosti dříve. Pro účely občanského práva vymezujeme pojem dítěte ve vztahu k rodičům jako jejich nejbližšího potomka, osobu příbuznou s nimi v linii přímé v prvním stupni. Rodiči dítěte jsou otec a matka, matka je žena, která dítě porodila, otcem je muž, jemuž svědčí jedna z domněnek otcovství. Rodiči jsou také osoby, jež byly stanoveny osvojiteli na základě rozhodnutí soudu⁵².

4.1.1 Vyživovací povinnost rodičů k dětem

Vyživovací povinnost rodičů k jejich dětem započíná narozením dítěte, tato povinnost končí okamžikem, od něhož je dítě schopno žít se samo. Tuto kategorii výživného nelze pojmut pouze po materiální stránce, ale je třeba zaměřit se i na stránku nemateriální. Oba rodiče přispívají na výživu dítěte dle svých schopností, možností a majetkových poměrů, dítě má ze zákona právo podílet se na jejich životní úrovni, z této věty plyne, že pro výživné není stanovena spodní ani horní hranice. V případě, kdy spolu rodiče nežijí a jejich životní úroveň je zásadně rozdílná, lze vyvodit, že dítě má právo podílet se na životní úrovni toho rodiče, jehož životní úroveň je vyšší. Při určování rozsahu výživného soud taktéž přihlíží k tomu, který z rodičů a v jaké míře o dítě pečuje.

Rodiče se mohou na výši vyživovací povinnosti také společně dohodnout, písemná forma se nevyžaduje, ale je jistě vhodnější. Jediná nevýhoda dohody mezi rodiči spočívá ve změně poměrů, pro výživné totiž platí, že změní-li se poměry, rozhodne soud v případě nezletilých dětí i bez návrhu. V případě, že se rodiče nedohodnou, je potřeba, aby o rozsahu výživného rozhodl soud, ten bude rozhodovat také v případě, pokud by jeden z rodičů vyživovací povinnost neplnil dobrovolně.

Aby soud mohl výživné stanovit co nejpřesněji, je nutné, aby měl komplexní přehled o celé finanční situaci rodičů a dítěte. Tyto informace si soud opatří od zaměstnavatelů rodiče, v případě, že rodič je osoba samostatně výdělečně činná, je třeba doložit vé daňové přiznání.

---

⁵² ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 576.

Pokud rodič pobírá dávku sociálního zabezpečení nebo podporu z Úřadu práce, bude soud žádat informace od těchto institucí. Soud bude také zajímat například skutečnost, že některý z rodičů vlastní nemovitost, akcie, cenné papíry či má například příjem z pronájmu bytu. Určení konkrétní výše výživného bude tak záviset na mnoha okolnostech. Na straně dítěte půjde především o věk, zdravotní stav, zájmové kroužky, jejich finanční náročnost, popřípadě placení školného⁵³.

Určování rozsahu výživného v této skupině bude jistě patřit k těm nejfrekventovanějším. Soudní praxe vymezila tři problematické skupiny rodičů, kdy může při rozhodování dojít k větším či menším komplikacím, půjde o rodiče podnikatele, nezaměstnaného rodiče a v poslední řadě rodiče ve výkonu trestu⁵⁴.

V případě rodiče podnikatele se jeví jako problém při určování rozsahu vyživovací povinnosti situace, kdy daňové přiznání povinného vykazuje ztrátu, popřípadě jsou-li jeho příjmy minimální. V těchto případech bude dokazování pro soud složitou záležitostí. Přesto je zapotřebí, aby se soud zabýval majetkem povinného jako celkem a zkoumal majetkové poměry rodiče ve všech souvislostech. Pokud půjde o nezaměstnaného rodiče, je situace také složitá a záleží na soudci, aby celou situaci zhodnotil a posoudil, a zda skutečnost, že povinný je bez příjmu, je důsledkem objektivních okolností. V případě objektivních okolností bude soud za příjmy povinného považovat pouze příspěvek v nezaměstnanosti. V případě, že soud dojde k závěru, že okolnosti jsou subjektivního charakteru, stanoví výši výživného dle příjmu, kterého by povinný hypoteticky v daném místě a čase a dle svých schopností mohl dosáhnout. Pokud je nezaměstnaný rodič veden v evidenci Úřadu práce, je třeba se zabývat jeho reálnými možnostmi zajistit si zaměstnání. Toto platí i v případě, že zaměstnání bude ve vzdálenějším místě od bydliště povinného, pokud by přijetí do takové práce bylo spojeno například s vhodným dopravním spojením nebo možností ubytování a nebrání-li jiná skutečnost⁵⁵. Zkoumání situace povinného při určování výživného se blíže věnuje ve svém nálezu také Ústavní soud. V konkrétním případě byla povinnému uložena vyživovací povinnost ve výši patnáct tisíc korun, přičemž měsíční příjem povinného činil pouze deset tisíc korun, soudy při určování vycházely jednak z výše příjmů, jichž dosahoval povinný v minulosti, a také ze skutečnosti, jakého příjmu by dosahovat mohl v případě, že by si našel lépe placené zaměstnání. Ústavní soud v této věci judikoval, že je třeba vycházet z reálných možností povinného tento závazek splnit. Je tedy zapotřebí respektovat určitá kritéria přiměřenosti,

---

⁵³ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 38-46.

⁵⁴ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 576-577.

⁵⁵ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 10 Co 289/03.

kteřá i v zájmu oprávněných zabrání, aby se povinný dostal do situace, kdy svou povinnost nebude moci plnit ani v budoucnu⁵⁶.

V situaci, kdy se rodič nachází ve výkonu trestu, zkoumá soud, zda je povinný ve věznicí pracovně činný a jaký je důvod jeho trestu. Pokud povinný není ve věznicí pracovně zařazen, může dojít k dočasnému pozastavení výživného, to pak platí ve větší výši druhý rodič, nebo povinnost přechází na další příbuzné. Typickým případem bude situace, kdy se povinný bude nacházet ve výkonu trestu, resp. dlouhodobé vazbě, nebude tam pracovně zařazen a vyživovací povinnost se tak přesune na rodiče povinného. Lze se také setkat v praxi s tím, že povinný bude ve výkonu trestu z důvodu spáchání trestného činu zanedbání povinné výživy, v těchto případech bude žádoucí, aby byla výše výživného zachována v plné výši⁵⁷. Atypickým případem je situace, kdy sice věznice možnost pracovního zařazení nabízí, ale povinný odmítne pracovat. Evropský soud pro lidská práva a mezinárodní smlouvy vylučují možnost povinnému přikázat, aby pracoval. Bez ohledu na tuto skutečnost určí soud výši vyživovací povinnosti podobně, jako kdyby povinná osoba byla na svobodě, ale bez příjmu⁵⁸. Toto je naprosto pochopitelné především vzhledem k pozici dítěte, které by nemělo na nepříznivou situaci svých rodičů žádným způsobem doplácet.

Jak jsem již uvedla výše, soud je při určování výše výživného povinen zabývat se majetkem rodičů jako celkem. Pokud se v řízení o vyživovací povinnosti rodiče k dítěti, nebo jiného předka k nezletilému dítěti, nepodaří osobě povinné prokázat řádně své příjmy předložením listin a všech podkladů důležitých pro zhodnocení majetkových poměrů, a povinný neumožní soudu zjistit ani další skutečnosti, jež jsou třeba pro rozhodnutí zpřístupněním údajů chráněných podle jiného právního předpisu, platí, že průměrný měsíční příjem povinného bude činit pětadvacetinásobek částky životního minima podle jiného právního předpisu⁵⁹. Výše uvedené vyplývá z ustanovení § 916 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Funkcemi tohoto právního ustanovení jsou sankční a motivační funkce. Motivuje povinného, aby řádně doložil své příjmy, a zároveň ho sankcionuje, pokud tak neučiní⁶⁰. Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu stanoví rozsah životního minima na částku 3.410 Kč, základem pro určení výše výživného bude tedy měsíční příjem ve výši 85.250 Kč, tato částka je oproti předchozí právní úpravě podstatně vyšší, lze tedy počítat s tím, že její sankční charakter bude dostačující.

---

⁵⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. Července 2013, sp. zn. II. ÚS 979/13.

⁵⁷ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 577-579.

⁵⁸ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. Praha: Leges, 2014. s. 35.

⁵⁹ Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁰ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 584-585.

Kritérium, podle kterého soud určuje rozsah vyživovací povinnosti, je v případě vyživovací povinnosti mezi rodiči a dětmi dán, jak jsem již uvedla výše, požadavkem shodné životní úrovně. Toto hledisko se uplatní přednostně před obecným hlediskem odůvodněných potřeb oprávněného. Pojem životní úrovně je nikoli pojmem právní povahy, ale povahy socio-ekonomické, definovat ji můžeme jako určitý stupeň uspokojování životních potřeb. Tento pojem zahrnuje například úroveň bydlení, oblékání, či vzdělávání. Z výše uvedeného plyne, že životní úroveň úzce souvisí s majetkovými poměry rodičů. Pro účely zjištění této úrovně bude třeba zohlednit nejen faktické příjmy, ale také movitý a nemovitý majetek, stejně tak i způsob života⁶¹.

Míra potřeb dítěte je věcí velmi individuální a závisí na řadě faktorů. Mezi ty nejzásadnější patří věk, kdy je pochopitelné, že potřeby dítěte útlého věku nebo kojence budou zcela odlišné od potřeb dospívajícího dítěte. V souvislosti s potřebami kojence je třeba vzít v úvahu i tzv. výbavičku. Do tohoto pojmu lze zahrnout zejména kočárek, postýlku a dětské prádlo⁶². Dále je míra potřeb dítěte odvislá od jeho zdravotního stavu, zájmů, zálib či fyzické a duševní vyspělosti. Při zkoumání odůvodněných potřeb dítěte je třeba, aby soud vzal v úvahu nejen potřeby, jež se vyskytují pravidelně, ale i potřeby, které se vyskytují pouze občas, například v době letních prázdnin⁶³.

V souvislosti s problematikou určování výše výživného se nabízí otázka, zda je třeba jednorázové výdaje dítěte řešit jednorázovou částkou výživného nebo zdali mají být zahrnuty do celkového průběžně placeného výživného. Judikatura tvrdí, že při rozhodování soudu o běžném výživném je třeba, aby se soud zabíral také potřebami, jež se mohou vyskytovat nahodile. Mezi nikoli periodické náklady, jež je soud z úřední povinnosti povinen zahrnout do stanovení výše běžného výživného, řadíme mimo jiné potřeby související s narozením dítěte, náklady na školné a další vzdělávání⁶⁴.

Mimo výše uvedené je třeba zkoumat i vlastní příjmy dítěte, ty mohou mít vliv na výši nebo dokonce nepřiznání výživného. Pokud se bude jednat o příjem nepravidelný, ojedinělý, například z letní brigády, pravidla pro určování výše výživného nebudou tímto dotčena. Judikatura se zabývá také problematikou stipendií, kdy tvrdí, že je třeba přihlížet ke všem druhům stipendií, výjimku tvoří stipendium prospěchové, k němuž by se mělo přihlížet méně,

---

⁶¹ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 579.

⁶² Rozsudek krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. února 1966, sp. zn. 3 Co 23/66, (R 25/1967).

⁶³ HRUŠÁKOVÁ, Milana kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1080.

⁶⁴ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha : Wolters Kluwer, a.s.,2014, s. 162.

snad proto, aby dítě neztratilo motivaci ke studiu⁶⁵. V neposlední řadě je třeba přihlížet k přídávům na dítě. Do určení výše výživného se tyto přídavky nezapočítávají, přesto ale Ústavní soud vyjudikoval, že dítě má právo na péči od rodičů, a to i v případě, že pobírá důchod a sociální dávky^{66, 67}.

O výživném rozhoduje soud rozsudkem, tímto ale není vyloučena možnost soudu schválit výše zmíněnou dohodu rodičů o výživném, dle zákona o zvláštních řízeních soudních, která se schvaluje také rozsudkem. Výživné se přiznává k rukám pečujícího rodiče, ale spadá do vlastnictví a je příjmem dítěte, toto platí do nabytí zletilosti dítěte, poté se výživné platí automaticky k rukám zletilého dítěte. Soud je povinen i v případě schvalování dohody provést zjištění alespoň základních skutečností a okolností rozhodujících pro stanovení výše výživného. Posuzuje především zájmy dítěte a kritéria pro určování výše výživného stanovené zákonem. Dohoda o výživném by měla být preferována před autoritativním rozhodnutím soudu, a to i v případě, že zcela neodpovídá kritériím pro určení výživného⁶⁸.

4.1.2 Vyživovací povinnost dětí ke svým rodičům

Úvodem této podkapitoly bych ráda uvedla následující zkušenost ze soudní praxe pana soudce JUDr. Jirsy z odborného článku s názvem *Postřehy ze soudní praxe při určování výše výživného: Za dvacet let praxe jsem zaregistroval stovky případů určování výživného pro nezletilé i zletilé děti, ale - a to je zvláštní - ani jeden, kdy by se rodič domáhal žalobou splnění vyživovací povinnosti proti svému dítěti, které je, na rozdíl od něj, schopné samostatné obživy*⁶⁹.

Myslím si, že výše uvedená citace vystihuje situaci této kategorie vyživovací povinnosti více než dobře. Dá se přepokládat, že soudy budou v těchto případech rozhodovat minimálně, a jak jsem již uvedla výše, tato vyživovací povinnost stojí ve stínu všech ostatních kategorií. Vyživovací povinnost dětí k jejich rodičům je upravena v hlavě druhé občanského zákoníku spolu s vyživovací povinností rodičů k dětem.

Vodítko k určení rozsahu této vyživovací povinnosti nalezneme právě v novém občanském zákoníku, který říká, že dítě je povinno svým rodičům zajistit slušnou výživu.

---

⁶⁵ R 76/1968.

⁶⁶ Usnesení Ústavního soudu SR ze dne 9. Července 2014, sp. zn. 2306/2012.

⁶⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1081.

⁶⁸ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha : Wolters Kluwer, a.s.,2014, s. 194-195.

⁶⁹ JIRSA, Jaromír. *Postřehy ze soudní praxe při určování výživného*, zdroj: Codexis.

Zákon dítě k této povinnosti povolává až v případě, že se rodič ocitl ve stavu odkázanosti na pomoc a výživu svých dětí. O tyto případy půjde typicky v situacích, kdy rodič pobírá tak nízký starobní či invalidní důchod, že tento nepostačí k uspokojení základních životních potřeb oprávněného. Ve výše uvedeném zákoně se hovoří o slušné výživě, sám zákon tento pojem nikterak nevymezuje, dá se tedy předpokládat, že bude časem přesněji vymezen právní naukou a judikaturou. Literatura se k rozsahu slušné výživy staví následovně: *Slušná výživa znamená, že nejde jen o úhradu těch nejnnutnějších potřeb, ale o úhradu odpovídající průměrnému životnímu standardu*⁷⁰.

Plnění i výše výživného bude jiná, pokud se bude jednat o situaci, kdy je povinno jedno dítě vůči dvěma rodičům, v tom případě se určuje a stanovuje rozsah pro každého rodiče zvlášť. Pokud je k placení výživného rodičům povinno více dětí, plní tuto svou povinnost každé samo za sebe podle svých majetkových poměrů, možností, schopností a v poměru k těmto skutečnostem u ostatních dětí. Soud určuje výši vyživovací povinnosti pro každého sourozence zvlášť⁷¹.

4.2 Vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými

Občanský zákoník stanoví, že potomci a předci mají vůči sobě vzájemnou vyživovací povinnost, přičemž přednější povinnost platí pro toho příbuzného, jenž je k oprávněnému v bližším vztahu. Příbuzní vzdálenější budou povinni výživou pouze v případě, že vyživovací povinnosti nemohou obstát příbuzní v postavení bližším. Pokud bude v příbuzenském stupni více příbuzných, plní z nich každý svou povinnost takovým dílem, jaký odpovídá poměru jeho schopností, možností a majetkových poměrů k poměru ostatních. Výživné v těchto případech přizná soud pouze tehdy, jestliže příbuzní nejsou schopni žít se sami. Tento typ vyživovací povinnosti patří k těm méně častým⁷². V praxi se bude jednat ve většině případů o úpravu vyživovací povinnosti prarodičů ke svým vnukům. V těchto případech bude zapotřebí brát v úvahu možnosti všech prarodičů onoho vnuka a dokázat nutnou potřebu oprávněného a nemožnost plnění vyživovací povinnosti rodiče⁷³.

4.3 Vyživovací povinnost mezi manžely a registrovanými partnery

---

⁷⁰ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 581.

⁷¹ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 581-582.

⁷² KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci.* Praha: Leges, 2014. s. 79-80.

⁷³ FRANCOVÁ, Marie a kol. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství.* 3. aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 30.

4.3.1 Výživné mezi manžely

V této kategorii vyživovací povinnosti se projevuje zásada rovnosti mezi ženou a mužem ve svazku manželském, oba mají stejná práva a povinnosti. Manželství je společenstvím, jež je jako takové založeno na vzájemné pomoci a solidaritě manželů mezi sebou navzájem. Smyslem ustanovení upravující vyživovací povinnost mezi manžely je zajistit, aby měli stejnou hmotnou a kulturní úroveň. Aby mohla být tato vyživovací povinnost uplatněna, je třeba, aby jeden z manželů nebyl schopen zajišťovat si své potřeby⁷⁴. Postačující bude i případ, kdy oba manželé budou schopni samostatně uspokojovat své hmotné a kulturní potřeby, ale míra tohoto uspokojení bude rozdílná⁷⁵.

*Vyživovací povinnost mezi manžely je tradičně vnímána jako odraz socio- ekonomické funkce rodiny a manželského, resp. rodinného společenství*⁷⁶. Základním kritériem pro určení výše výživného mezi manžely, o které se opírá zákon, je to, aby hmotná a kulturní úroveň obou manželů byla v zásadě na stejné úrovni. Vymezit tuto úroveň bude složité především v případech, kdy spolu manželé z určitých důvodů nežijí, těmito důvody mohou být například vleklé vzájemné spory. V těchto situacích bude třeba, aby soud rozhodoval s přihlédnutím ke konkrétním poměrům manželů.

V této kategorii vyživovací povinnosti se nevyžaduje stav odkázanosti jednoho z manželů na výživu toho druhého, jak je tomu kupříkladu u vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely. Výživné je v těchto případech povinností vzájemnou, nepůjde ale o důslednou reciprocitu. Pro případ, kdy by se jeden z manželů vůči druhému zachoval nemorálním či snad dokonce protiprávním způsobem, bude nutné, aby soud rozhodoval o výši výživného v souladu s dobrými mravy a přihlédl k nežádoucímu chování jednoho z manželů tak, aby jeho rozhodnutí nebylo v rozporu s dobrými mravy⁷⁷.

Soud bude při určování výše výživného přihlížet také k péči o společnou domácnost, výživné se bude lišit, pokud manželé budou žít ve společné domácnosti a manželka se bude o manžela starat, na druhou stranu bude situace zcela jiná, pokud budou manželé žít odděleně a manželka bude požadovat výživné. Vyživovací povinnost je totiž možné poskytovat také v naturálním plnění⁷⁸.

Ve většině případů k žalobě v rámci této vyživovací povinnosti přistupují manželé, jejichž svazek směřuje k rozvodu nebo je ve velmi špatném stavu. Manžel, jenž tuto žalobu

⁷⁴ ŠINOVÁ, Renata. ŠMÍD, Ondřej a kol. Manželství. Praha: Leges, 2014. s.150.

⁷⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 1998. s. 96.

⁷⁶ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 90.

⁷⁷ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 92.

⁷⁸ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 61.

podá, musí počítat s možností negativní emoční reakcí druhého manžela. Dá se předpokládat, že žaloby tohoto typu nebudou u soudu na denním pořádku⁷⁹.

4.3.2 Vyživovací povinnost mezi registrovanými partnery

Vyživovací povinnost mezi registrovanými partnery, resp. její právní úprava zůstala od té předešlé beze změny, tato problematika je stále upravena samostatným zákonem č.115/2006 sb., o registrovaném partnerství. Otázka vyživovací povinnosti je u ostatních kategorií poměrně velmi podrobně upravena, v případě registrovaných partnerů tomu tak není a právní úprava je v tomto případě spíše stručná. Situace se přece jenom mění v tom, že do konce roku 2013 byla právní úprava vyživovací povinnosti mezi manžely a mezi registrovanými partnery shodná, nyní se od sebe právní úpravy navzájem vzdalují⁸⁰.

Podle zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství lze mezi registrovanými partnery určit celkem dvě kategorie výživného. O první z nich půjde po dobu trvání registrovaného partnerství; pro případ, kdy by jeden z partnerů neplnil svou zákonnou povinnost, bude v kompetenci soudu určit na návrh druhého z partnerů rozsah vyživovací povinnosti. Druhá kategorie výživného je stanovena pro situaci po zrušení partnerského svazku, v těchto případech, pokud není jeden z partnerů schopen sám se živit, má právo žádat od bývalého partnera příspěvek na výživu, který se bude odvíjet od jeho schopností, možností a majetkových poměrů.

Výše uvedený zákon upravuje i tzv. sankční výživné. Na tento druh výživného má nárok partner, který se na rozpadu partnerství nepodílel a jemuž byla tímto rozvratem způsobena závažná újma. Tuto kategorii výživného lze přiznat maximálně po dobu tří let od rozpadu partnerství, a v rozsahu, v jakém by vyživovací povinnost vznikla, kdyby k rozpadu nedošlo⁸¹.

4.4 Výživné rozvedeného manžela

Zákon č. 94/1963 sb., o rodině přinesl v této kategorii výživného koncepci objektivně nastavených předpokladů spolu ve spojení s korektivem dobrých mravů. Nynější občanský zákoník v této tendenci pokračuje a zároveň připojuje několik formulačních upřesnění a doplnění. Mezi základní kritérium práva na výživné rozvedeného manžela řadíme tzv. stav odkázanosti na výživu, resp. jeho neschopnosti sám se živit, je důležité, aby tato neschopnost

⁷⁹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 61.

⁸⁰ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 81.

⁸¹ ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 93.

nějak souvisela s manželstvím nebo v něm měla svůj původ, zákonodárce tedy vyžaduje existenci alespoň jedné prokázané souvislosti s rozvedeným manželstvím. Je zapotřebí, aby obě tyto podmínky byly splněny kumulativně⁸².

Mezi okolnosti, jež mají svůj původ v manželství nebo s ním mají nějakou souvislost, můžeme zařadit péči o nezletilé děti, dlouholeté manželství spojené s péčí oprávněného manžela či invaliditu vzniklou za doby existence manželství⁸³. Neschopnost rozvedeného manžela sám se živit nemusí být dána jeho nepříznivým zdravotním stavem či neschopností pracovat, ale i kupříkladu péči o invalidní dítě nebo o dítě vyžadující neustálou péči⁸⁴.

Rozsah výživného mezi rozvedenými manžely by měl být v první řadě určen jejich vzájemnou dohodou. Je pochopitelné, že v mnohých případech toto nebude možné a potom bude na rozhodnutí soudu, aby určil rozsah výživného. Pro soud bude rozhodujícím hlediskem pro určení výše výživného přiměřenost, potřeby oprávněného mají být v těchto případech kryty pouze přiměřeně, nikoli v absolutním rozsahu. Bude se tedy jednat o obvyklé potřeby, toto však neplatí bezvýjimečně, lze se totiž setkat se situacemi, kdy bude běžný standart překročen.

Přiměřená výživa je svým rozsahem menší než v případě výživného mezi manžely, kde je rozhodujícím kritériem stejná hmotná úroveň obou manželů. Je také menší ve vztahu k tzv. slušné výživě, kterou jsou povinny děti vůči svým rodičům⁸⁵. Za přiměřenou výživu nelze považovat pouze nezbytné náklady na stravu, ale také uspokojení dalších nezbytných potřeb, jež plynou například ze zdravotního stavu nebo věku rozvedeného manžela⁸⁶.

Mezi další předpoklad vzniku práva na výživné rozvedeného manžela bude patřit okolnost, zdali na povinném tuto povinnost vůbec spravedlivě požadovat, zejména v souvislosti s jeho zdravotním stavem a věkem. Dalším předpokladem na straně povinného bude skutečnost, má-li povinný takové schopnosti a možnosti, aby byl výživné rozvedenému manželovi vůbec schopen poskytnout. Schopnosti jsou subjektivního charakteru, možnosti naopak spíše objektivního, srovnáním těchto dvou složek a jejich vyhodnocením dochází k vymezení vyživovací povinnosti. Nicméně zákonodárce stanovuje upřesňující kritéria, jež má brát soudce při rozhodování v potaz. Jedná se především o okolnosti, jež lze vyvodit z již

---

⁸² ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 237-238.

⁸³ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář.* Praha: C.H.Beck, 2014, s. 465.

⁸⁴ NS 1 Cz 55/76.

⁸⁵ ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 240-241.

⁸⁶ R 45/86.

výše zmíněného korektivu dobrých mravů. Příkladem lze uvést délku manželství, dobu, jež uplynula od rozvodu, nebo například spáchání trestné činnosti vůči bývalému manžel⁸⁷.

V souvislosti s touto kategorií vyživovací povinnosti je třeba zmínit sankční výživné. V případech sankčního výživného se, na rozdíl od výživného na rozvedeného manžela, nevyžaduje stav potřeby na straně oprávněného, ale soud se zabývá především tím, zdali byla oprávněnému rozvodem způsobena zvláště závažná újma; podmínkou je, že oprávněný se na rozvratu manželství převážně nepodílel. Sankční výživné lze stanovit maximálně na dobu tří let po rozvodu, rozsah výživného bude stanoven v takové výši, aby byla zajištěna v zásadě stejná životní úroveň obou rozvedených manželů⁸⁸. Právní úprava sankčního výživného vychází z dosavadní právní úpravy, nově je uvedeno, že manžel s rozvodem nesouhlasil⁸⁹.

4.5 Příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce

Tato vyživovací povinnost je upravena ustanovením § 920 občanského zákoníku. V případě, že matka dítěte není za otce dítěte provdána, je otec povinen jí poskytnout výživu po dobu dvou let od narození dítěte, a zároveň je povinen jí přispět v přiměřeném rozsahu na úhradu nákladů, které jsou spojeny s těhotenstvím a následným porodem. Povinnost k úhradě nákladů spojených s těhotenstvím a porodem vzniká muži, který je pravděpodobným otcem, toto platí i v případě, že se dítě nenarodí živě⁹⁰.

Cílem tradiční úpravy je garantovat neprovdané matce, resp. neprovdané těhotné ženě, určitý příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů spojených s těhotenstvím a porodem. Důvodem této vyživovací povinnosti je především skutečnost, že situace těchto žen bude spojena mimo jiné s velmi obtížnou ekonomickou situací⁹¹.

V dnešní době jsou události, kdy se dítě narodí mimo manželství, matce, která s otcem dítěte žádným způsobem nežije, bohužel stále častější a je třeba, aby se právo k těmto případům nějakým způsobem postavilo. Český zákon chrání jak nenarozené dítě, tak jeho matku. Muže, jenž dítě se ženou zplodil, nazývá zákon pravděpodobným otcem. Vůči tomuto muži má matka dítěte, jak jsem již uvedla výše, dva nároky; první z nich spočívá v přispívání na výživu po dobu dvou let od narození dítěte, druhý nárok spočívá v úhradě nákladů, jež

⁸⁷ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 241-244.

⁸⁸ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 250.

⁸⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 298.

⁹⁰ FRANCOVÁ, M., DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, J. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství.* 3. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 90.

⁹¹ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 596.

jsou spojeny s těhotenstvím a porodem⁹². Pokud se jedná o těhotnou ženu, ta má kromě všeho výše uvedeného nárok také na to, aby pravděpodobný otec splnil tuto povinnost předem, soud o tomto rozhodne formou zvláštního předběžného opatření⁹³. Důvodem pro přiznání vyživovací povinnosti nebude odkázanost této ženy na výživu, ale skutečnost, že díky těhotenství a slehnutí může dojít ke snížení příjmů matky dítěte, a ze strany otce je zde na místě určitá míra kompenzace této situace.

Soud ve většině případů určí výživné i náklady spojené s těhotenstvím a porodem pevně danou částkou. Výše této částky je otázkou velmi individuálního posouzení, záviset bude především na počtu a pořizovací hodnotě věcí, jež matka v souvislosti s těhotenstvím a porodem potřebuje. Ze zákona plyne, že nepůjde o úhradu těchto nákladů v plném rozsahu, nýbrž pouze o příspěvek na ně. Je nutné, aby žena před soudem skutečné náklady řádně doložila, většinou soud uloží otcí zaplatit polovinu těchto nákladů, nemusí však takto rozhodnout vždy s přihlédnutím ke každé situaci a individuálním potřebám matky⁹⁴. Matka vyčíslí náklady, jež měla na pořízení těhotenské výbavy a výbavičky pro dítě; půjde například o kočárek, zdravotnické pomůcky, jízdné do zdravotnického zařízení a podobně. Typicky bude žalovaný zpochybňovat výši jednotlivých částek s tím, že by se věci daly pořídit laciněji, pro tuto situaci je vhodné přiložit k žalobě kopii dokladů o nakoupených věcech⁹⁵.

Při vymezování rozsahu této specifické vyživovací povinnosti vychází soud jednak z obecné úpravy vyživovací povinnosti a rozšířené aplikace ustanovení upravujících vyživovací povinnost k nezletilým dětem, tak z ustanovení § 920 občanského zákoníku, kde je jediným kritériem hledisko přiměřenosti. Zároveň není nutné, aby žena sdílela životní úroveň otce dítěte. Soud také přihlíží k příjmům matky a k jejím majetkovým poměrům⁹⁶. Atypická situace, kdy matka bude nezletilou studentkou připravující se na budoucí povolání, to znamená, že její rodiče vůči ní mají vyživovací povinnost, neznamená, že povinný bude zproštěn povinnosti, jež mu náleží jako otcí dítěte⁹⁷.

---

⁹² KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 72.

⁹³ ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 596.

⁹⁴ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 74-75.

⁹⁵ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 73.

⁹⁶ ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 598.

⁹⁷ R 1/67.

4.6 Právo na zaopatření

Právo na zaopatření je zvláštním druhem výživného, jež do českého právního řádu zavedl nový občanský zákoník v roce 2014. Nejde o institut rodinného práva, ale práva dědického, nárok na tuto vyživovací povinnost vzniká spolu se smrtí osoby, jež v zákoně stanoveným osobám poskytovala zaopatření nebo s nimi byla ve vztahu, který zákon předvídá. Konkrétními osobami, které budou mít nárok na zaopatření, jsou neopominutelný dědic, jenž nedědí, manžel zemřelého, těhotná vdova po zemřelém, matka jeho dítěte, jeho rodiče a osoby požívající bezplatného zaopatření v domácnosti. Pro všechny tyto osoby je typický nějaký vztah k zemřelému a zákon se formou zaopatření snaží zmírnit negativní důsledky smrti zemřelého. Jako složitější se jeví otázka nalezení povinného, ve většině případů půjde o dědice nebo správce pozůstalosti, zaopatření se vyplácí právě z pozůstalosti⁹⁸.

---

⁹⁸ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 84-85.

5. Rozhodování soudu ve věcech vyživovací povinnosti

Nová právní úprava je tradičně velmi obecná. Vzhledem ke skutečnosti, že nezná ani tzv. objektivizaci, ani institut minimálního či maximálního výživného, klade na soudní praxi vysoké nároky. Nicméně vysoká míra obecnosti dává prostor pro zohlednění specifík každého jednotlivého případu a může tak být z tohoto pohledu vnímána jako pozitivum. Jedná se o typické soudcovské právo s vysokou mírou diskrece⁹⁹.

K prvnímu lednu roku 2014 došlo ke změnám jak v oblasti hmotněprávní, tak také v oblasti předpisů procesněprávních. Řízení ve věcech vyživovací povinnosti se nyní rozlišují dle toho, o jaký druh výživného a mezi jakými subjekty jde. V otázkách, jež se týkají nezletilých dětí, se použije nový zákon o zvláštních řízeních soudních č. 292/2013 Sb.¹⁰⁰, tento zákon upravuje způsob zahájení řízení, účastníky řízení, průběh řízení i dokazování, odlišně od ostatních typů řízení vedených dle občanského soudního řádu. V případech, kdy nepůjde o výživné na nezletilé děti, bude tedy soud postupovat dle občanského soudního řádu, tento zákon bude použit také v případě, že zákon o zvláštních řízeních soudních neobsahuje odlišnou právní úpravu¹⁰¹.

Aktuální občanský zákoník upravuje kritéria, z nichž soud vychází při určení výše výživného stejně, jako je upravoval tehdejší zákon o rodině. Platí, že pro určení rozsahu výživného jsou rozhodné odůvodněné potřeby oprávněného, jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného je zapotřebí se zabývat se také tím, zdali se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika.

Právní úprava tedy zůstala u obecné konstrukce, která dává soudu značný prostor pro úvahu, přestože se v poslední době diskutovalo o tom, zda není namístě po vzoru německé úpravy vytvořit tabulky pro určení výše výživného. Ve vztahu k povinnému platí zásada potenciality, to znamená, že není primárně důležité, jak vysoký příjem či jaký majetek povinný fakticky má, ale to, jaký příjem a majetek by mít mohl, kdyby vynaložil odpovídající úsilí vzhledem k objektivním okolnostem¹⁰². Soud nemůže být lhostejný ani k přístupu, jenž mají povinný i oprávněný k plnění povinností, které jim plynou ze zákona. Takto by soud

---

⁹⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1036.

¹⁰⁰ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰¹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. Praha: Leges, 2014. s. 90.

¹⁰² JIRSA, Jaromír. Ústavní soud a problematika vzájemné vyživovací povinnosti rodičů a dětí, zdroj: Codexis.

mohl například zohlednit zneužívání závislé situace, časté změny zaměstnání nebo práci na menší pracovní úvazek¹⁰³.

Výživné má v rámci soudního řízení řadu specifíků, jež jej odlišují od řízení ostatních. Prvním takovým specifíkem bude hned v počátku celého řízení otázka týkající se petitu. Pro téměř všechny spory bude typické, že oprávněný nebude mít zcela jasnou představu o majetkových poměrech povinného, z tohoto plyne, že oprávněný ve skutečnosti neví, jakou částku přesně má na povinném požadovat. Přes tyto skutečnosti je oprávněný povinen do petitu částku uvést. Další náležitostí žaloby jsou důkazy, typicky bude označení důkazů činit oprávněnému nemalé obtíže, zásada koncentrace poté omezuje tuto povinnost do skončení přípravného řízení, resp. prvního jednání ve věci nebo do skončení lhůty určené soudem. Posledním výrazným specifíkem je problematika odměny advokáta oprávněného, ta se v těchto případech bude řídit § 3 odst. 1 a odst. 2 advokátního tarifu. Zdejší úprava je zvolena velmi nešťastně a to tak, že se jako základ, z něhož se vypočítává odměna, stanoví pětinasobek ročního plnění výživného. Může se tak stát, že částka vyplacená advokátovi bude neúměrně vysoká¹⁰⁴.

Právo na výživné je obecně možné přiznat jen ode dne zahájení řízení. Řízení bude zahájeno dnem, kdy návrh bude doručen soudu, resp. kdy soud zahájí řízení ve věcech, v nichž je to možné i bez návrhu. Dle zákona je potřeba, aby navrhovatel uvedl, od kterého dne se výživného dožaduje, zda ode dne zahájení řízení, nebo až ode dne pozdějšího. Pro rozhodnutí je rozhodujícím stavem stav v době vyhlášení¹⁰⁵. Právo na výživné vzniká s rozhodnutím soudu popřípadě dohodou mezi povinným a oprávněným. Základním kritériem dle hmotného práva pro vznik vyživovací povinnosti bude skutečnost, že ho oprávněný potřebuje, to podle zákona znamená, že není schopen žít sám. Hlavním znakem tohoto kritéria bude, že oprávněný nedisponuje žádným vlastním příjmem, nebo je jeho příjem velice nízký, tak nízký, že nestačí na pokrytí jeho potřeb¹⁰⁶.

Soud ve věci rozhoduje rozsudkem, rozhodnutí o výživném je rozhodnutím odsuzujícím k plnění v budoucnu splatných dávek a patří mezi rozhodnutí s tzv. klauzulí *rebus sic stantibus*, to znamená, že rozhodnutí je změnitelné při změně poměrů. Tato skutečnost tvoří výjimku ze zásady materiální stránky právní moci, to jest nezměnitelnosti.

---

¹⁰³ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Rodina a výživné. *Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. s.31.

¹⁰⁴ ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace : rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013. s. 222-223.

¹⁰⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1139-1140.

¹⁰⁶ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 563-564.

Změna rozsudku bude podle zákona možná od té doby, kdy nastala změna poměrů, pokud zákon nestanoví něco jiného¹⁰⁷. Při vydávání nového rozhodnutí se soud bude soustředit na to, zda se podstatně změnily rozhodné skutečnosti od vyhlášení předchozího rozhodnutí a dále na to jak se tato změna projeví v novém rozhodnutí. Správnost rozhodnutí původního nepřezkoumává¹⁰⁸. V novém rozhodnutí je třeba vždy vyjádřit, že jde o změnu původního rozhodnutí, aby nedošlo k pochybnostem o tom, co má být považováno za exekuční titul¹⁰⁹.

Pro problematiku vyživovací povinnosti je také typické vydávání předběžných opatření, tento institut soud využije v případech, kdy je třeba prozatímně upravit poměry účastníků řízení ještě před vydáním samotného rozhodnutí ve věci. V otázkách výživného se bude předběžné opatření vydávat v případě, že by se čekáním na běžné skončení věci mohlo nezletilé dítě dostat do situace, kdy bude v hmotné nouzi. Předběžné opatření se vydává na dobu určitou, nebo je platné do pravomocného rozhodnutí ve věci. Účastníci také mohou navrhnout, aby byl rozsudek předběžně vykonatelný, v případě, že by účastníkům hrozilo nebezpečí těžko nahraditelné či značné újmy¹¹⁰.

5.1 Samotný průběh soudního řízení

Soud po obdržení návrhu na zahájení řízení nebo žaloby zašle po jednom vyhotovení druhé straně a případně také opatrovníkovi k vyjádření, tito by se měli ve stanovené lhůtě vyjádřit, aby soud mohl řádně naplánovat jednání ve věci. Soud následně nařídí ústní jednání ve věci a přizve k němu všechny účastníky a to minimálně pět dní předem. Na samém počátku jednání soud zjistí stanoviska a postoje účastníků jednání a ověří, zdali je mezi nimi schůdná dohoda, v případě, že pokus o smír bude neúspěšný, přistoupí soud k samotnému dokazování, především výslechem obou stran a přečtením listinných důkazů. Pokud se soudu nepodaří rozhodnout věc během jednoho jednání, věc odročí na konkrétní termín, toto meziobdobí bude využito k získávání dalších důkazů ve věci.

Soud může ze své iniciativy provádět důkazy jen v řízení o výživném na nezletilé děti, zde se jedná o vyšetřovací zásadu, jejíž použití ve sporných řízeních není možné. V těchto řízeních se použije zásada povinnosti tvrdit a povinnosti unést důkazní břemeno. Soud provedení daného důkazu zváží, a pokud dospěje k tomu, že důkaz potřebný není, zamítne jej, v opačném případě ho provede. V případě, že soud již bude mít k dispozici veškeré podklady

---

¹⁰⁷ ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace : rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013. 194-196

¹⁰⁸ SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 958.

¹⁰⁹ NS 6 Cz 29/66, Rc 33/1967.

¹¹⁰ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 99.

a strany nemají další návrhy na doplnění dokazování, soud vyzve obě strany k závěrečným přednesům. Tyto vyslechne, řízení na několik minut přeruší pro přípravu rozsudku, který je následně hlasitě soudem přečten a zdůvodněn. V závěru se soudce dotazuje, zdali se účastníci proti rozsudku odvolávají, nebo zda se tohoto práva vzdávají, nebo si ponechají lhůtu na rozmyšlenou, tímto je řízení před soudem považováno za ukončené. Písemné vyhotovení rozsudku soud rozešle do doby třiceti dnů¹¹¹.

Proti rozsudku okresního, resp. obvodního soudu je možné podat odvolání ve lhůtě patnácti dnů ode dne doručení písemného rozhodnutí, pokud byl účastník v řízení zastoupen advokátem, doručuje se soudní rozhodnutí pouze advokátovi. O odvolání rozhoduje krajský soud a rozhodnutí okresního soudu tak nenabývá právní moci. Krajský soud může odvolání odmítnout, bylo-li podáno opožděně, nebo odvolání vyhoví a rozsudek změní. Napadený rozsudek také může zrušit a věc vrátit původnímu soudu k novému projednání. V poslední řadě také může rozsudek okresního soudu potvrdit. Jakmile uplyne lhůta k podání odvolání a odvolání žádný z účastníků nepodal, nabývá rozsudek právní moci, stejně tak bude rozsudek pravomocný po konečném rozhodnutí krajským soudem. Rozsudek, jenž je v právní moci, mohou účastníci napadnout pouze mimořádnými opravnými prostředky, mezi tyto prostředky zákon řadí žalobu pro zmatečnost, žalobu na povolení obnovy řízení a také dovolání¹¹².

5.1 Odlišnosti mezi řízením ve věcech nezletilých a sporným řízením

O výživě nezletilého dítěte, jež nenabývalo svéprávnosti, se zejména rozhoduje při úpravě péče o dítě, o výživném pro takové dítě se bude rozhodovat také v případě, že spolu rodiče nežijí a dohodli se na péči o dítě, ale o vyživovací povinnosti už nikoli. Výživné pro nezletilé dítě je předmětem řízení rovněž svěřuje-li soud dítě do péče jiné osoby nebo jej umísťuje do ústavní nebo ochranné výchovy. Rozhodnutí o výživném je s těmito případy spojeno přímo ze zákona, to znamená, že řízení o výživném se v těchto situacích zvlášť nezahajuje. Naopak u pěstounské péče je situace jiná, jelikož zde soud určuje rodičům výživné až v následujícím samostatném řízení, jež zahajuje orgán, který vyplácí příspěvek na úhradu potřeb dítěte¹¹³.

Řízení v případech týkajících se nezletilých dětí lze zahájit i bez návrhu nebo také na podnět orgánu sociálněprávní ochrany dětí, soud v těchto situacích není vázán návrhy účastníků a má právo provádět důkazy podle svého vlastního uvážení, žádnému z účastníků

¹¹¹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 94-96.

¹¹² KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 103-106.

¹¹³ SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 925-926.

nejsou přiznávány náklady řízení a také jsou tato řízení osvobozena od veškerých soudních poplatků. Zákon vyžaduje, aby dítě bylo zastoupeno opatrovníkem, tím bude ve většině případů orgán sociálněprávní ochrany dětí, není vyloučeno ani zastupování advokátem. Kdo bude orgánem sociálněprávní ochrany dětí, stanovuje zákon o sociálně právní ochraně dětí^{114,115}. Místní příslušnost je určena dle soudu nezletilého dítěte. Pro tato řízení je typické a zákonem přímo požadované, aby soud vedl rodiče ke smírnému řešení sporů. Soud dokonce může nařídit rodičům návštěvu mediátora¹¹⁶. Pokud zákon o zvláštních řízeních soudních hovoří o nezletilém, rozumí jím nezletilého, jenž není plně svéprávný, soud nebude vést řízení ve věci péče o nezletilé, kteří budou plně svéprávní. Vyživovací povinnost a právo na výživné nejsou otázkou rodičovské odpovědnosti, ale péče soudu o ně se bude odehrávat pouze v situaci, kdy nezletilec nenabyl svéprávnosti¹¹⁷.

Na rozdíl od řízení nesporných, se sporná řízení zahajují pouze návrhem, návrh podává povinný nebo oprávněný, tyto jsou povinni svá tvrzení prokázat a soud bude provádět jen důkazy, jež strany navrhnou, nemůže překročit jejich požadavky. Strana, která v řízení nebude úspěšná, je povinna platit náklady druhé straně. Místní příslušnost soudu se ve většině případů řídí bydlištěm žalovaného¹¹⁸.

5.3 Účastníci řízení ve věcech výživného

Toho, jenž má povinnost výživné platit, označuje zákon jako povinného, kdo výživné dostává, je oprávněný. V rámci soudního procesu se však užívají i jiná označení plynoucí z občanského soudního řádu nebo také ze zákona o zvláštních řízeních soudních. Nejčastěji se bude jednat o označení matka, otec a nezletilé dítě. V řízení mezi dospělými osobami půjde o označení žalobce a žalovaný. Jak mají být strany řádně označeny, určuje zákon, pokud se bude v návrhu v této věci nacházet chyba, soud návrh neodmítne, ale naopak, poučí toho, jenž návrh podal, o správném označení¹¹⁹.

Úprava vyživovací povinnosti v českém rodinném právu je na rozdíl od jiných zemí vcelku restriktivní. Stanovuje vyživovací povinnost mezi manžely a mezi osobami, jež jsou příbuzné v přímé linii, tzn. mezi předky a potomky. Pro vznik vyživovací povinnosti je

---

¹¹⁴ SVOBODA, Karel a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 957.

¹¹⁵ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁶ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 90.

¹¹⁷ SVOBODA, Karel a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 923

¹¹⁸ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 90.

¹¹⁹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 31.

nerozhodný stupeň příbuzenství, stejně tak jako jeho právní povaha, to znamená, zda se jedná o příbuzenství přirozené nebo založené prostřednictvím adopce. České rodinné právo nebere v potaz linii pobočnou, ta tedy zůstává, na rozdíl od zahraničních úprav, naprosto bez povšimnutí. Výčet jednotlivých kategorií vyživovací povinnosti je taxativní, smluvně nelze překročit jeho rámec, dobrovolné plnění například mezi sourozenci vyloučeno není. Co se týče pořadí ve vyživovací povinnosti, platí, že rodiče mají vůči dítěti přednost před prarodiči, bližší příbuzní mají přednost před vzdálenějšími a potomci před předky, samozřejmě vyjma poměru rodič a dítě¹²⁰.

5.4 Obecný rámec určování výše výživného

*Rozsah vyživovací povinnosti určuje soud na základě schopností, možností a majetkových poměrů povinného a odůvodněnými potřebami oprávněného, a to odlišně podle jednotlivých druhů vyživovací povinnosti*¹²¹. Z výše uvedeného tedy plyne, že existují celkem tři zákonná hmotněprávní kritéria, která jsou rozhodující pro určení výše výživného, jedná se o odůvodněné potřeby oprávněného, majetkové poměry oprávněného a schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného¹²².

Kritéria při určování výše vyživovací povinnosti vycházejí z dosavadní právní úpravy, zohledněny mají být mimo jiné i majetkové poměry oprávněného. Soud vezme v potaz také hledisko péče a míry péče, kterou povinný oprávněnému věnuje, stejně tak v rozhodnutí zohlední péči o rodinnou domácnost¹²³.

Vzhledem k tomu, že stávající zákon nezná objektivizaci výživného pomocí tabulek či procent, stejně tak jako institut minimálního a maximálního výživného, přináší právní úprava negativa, tak pozitiviva. Jako pozitivum lze shledat důsledné posouzení každé jednotlivé situace a případu, jako negativní lze spatřovat určitou nepředvídatelnost v rozhodování soudu. Základním východiskem při určování rozsahu vyživovací povinnosti je stav odkázanosti na výživu na straně oprávněného a rozsah schopností, možností a majetkových poměrů na straně povinného.

Dále je třeba velmi důležité zohlednit, o jaký druh vyživovací povinnosti se jedná a zaměřit se na její specifika. Pokud bychom měli srovnat rozsah jednotlivých kategorií vyživovací povinnosti na pomyslném žebříčku, nejvýše bude stát stejná životní úroveň, na tu

¹²⁰ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 561-562.

¹²¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář.* Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1076.

¹²² ŠVESTKA, Jiří. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 567.

¹²³ BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 294

mají právo děti vůči svým rodičům, manželé mezi sebou a rozvedení manželé v případě sankčního výživného. O stupeň níže stojí slušná výživa, na tu mají právo rodiče vůči svým dětem. Na posledním místě najdeme termín výživy přiměřeného rozsahu, výživné v takové výši bude náležet neprovdané matce, resp. těhotné ženě¹²⁴. V případě, že je povinných placením výživného vůči oprávněnému více osob a tyto mají vůči němu stejné postavení, bude odpovídat rozsah vyživovací povinnosti každého z nich poměru jejich majetkových poměrů, schopností a možností k majetkovým poměrům, schopnostem a možnostem ostatních. Následující podkapitoly se věnují jednotlivým kritériím pro určení rozsahu vyživovací povinnosti podrobněji.

5.4.1 Odůvodněné potřeby a majetkové poměry oprávněného

Pokud má být oprávněnému přiznáno výživné, je potřeba, aby zde existovala odůvodněná potřeba, kterou je třeba výživným pokrýt. Potřeby oprávněného, pokud jsou důvodné, mají být kryty v plném rozsahu. Bude se jednat jak o potřeby běžné, řekněme každodenní, tak potřeby mimořádného charakteru, které mohou souviset například s nemocí nebo úrazem¹²⁵. Pokud se v řízení bude jednat o výživné pro dítě, občanský zákoník stanoví, že za odůvodněné potřeby dítěte lze považovat také tvorbu úspor. Míra potřeb dítěte je mimo jiné závislá na jeho věku nebo způsobu přípravy na budoucí povolání či zdravotním stavu, zálibách a zájmech¹²⁶.

U osoby oprávněného je třeba zkoumat nejen jeho potřeby, ale také jeho majetkové poměry jako celek. Důležité bude především zohlednit, zda jsou potřeby oprávněného kryty jiným způsobem, zejména se bude jednat o pravidelné, ale nedostačující příjmy, např. sociální příspěvek nebo mimořádné příjmy v podobě výhry, zisku z prodeje majetku a podobně, které jsou ovšem typické svou nepravidelností. I tyto příjmy bude nutno v rozumné míře při rozhodování soudu zohlednit¹²⁷.

---

¹²⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1041.

¹²⁵ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 567.

¹²⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2015, s. 205.

¹²⁷ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 568.

5.4.2 Schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného

Schopnosti povinného chápeme jako určité vlastnosti subjektivní povahy, fyzické i psychické, jež mohou plynout ze zdravotního stavu, vědomostí nebo zkušeností. Naproti tomu možnosti oprávněného mají spíše povahu objektivní a tento je není schopen výrazněji ovlivnit. Při posuzování těchto hledisek bere soud v úvahu především region, v němž povinný žije, kdy je samozřejmostí, že pracovní uplatnění v hlavním městě a městě s vysokou nezaměstnaností bude výrazně odlišné.

Soud se bude u povinného dále zabývat tím, zdali není osobou samostatně výdělečně činnou, jestli má jedno či více zaměstnání, nebo je naopak bez zaměstnání a podobně. Pokud soud zjistí, že rodič změnil své zaměstnání na méně výhodné, bude zkoumat, zda k tomu měl náležitý důvod, pokud ho neměl, bude soud vycházet z příjmů rodiče před změnou zaměstnání¹²⁸. Dále bude zkoumat, zda má vůbec povinný šanci ve své situaci získat zaměstnání nebo absolvovat například rekvalifikační kurz. Pro případ, kdy by se osoba povinná k placení výživného po jeho zaplacení dostala pod hranici životního minima, je toto důvodem pro zrušení vyživovací povinnosti nebo pro snížení jejího rozsahu¹²⁹.

Soud budou zajímat především údaje jako věk povinného, jeho příjem, zdravotní stav popřípadě další vyživovací povinnosti. Vedle možností a schopností je třeba zkoumat i majetkové poměry povinného. Jedná se o hledisko příjmové, tento ukazatel nemusí být vždy adekvátním východiskem pro stanovení rozsahu vyživovací povinnosti. Použije se v případech, kdy povinný před soudem dokládá velmi malý příjem, přičemž jeho faktické majetkové poměry naznačují opak¹³⁰. K majetkovým poměrům se vztahuje rozhodnutí Ústavního soudu, které říká, že při hodnocení majetkových poměrů rodiče se nepřihlíží pouze k faktickým příjmům, ale je třeba reflektovat i k celkové sumě jeho movitého a nemovitého majetku, stejně tak jako ke způsobu života. Pokud by v konkrétním případě například otec nebyl schopen ze svých příjmů výživné platit, bude nucen svůj majetek zpeněžit a tyto peníze na úhradu výživného použít¹³¹.

---

¹²⁸ NS 8 Cz 23/69, Rc 27/70.

¹²⁹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. Ledna 1996, sp. zn. 14 Co 755/95.

¹³⁰ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 568-569.

¹³¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. dubna 2004, sp. zn. IV.ÚS 244/03.

5.4.3 Postup soudu při zjišťování schopností, možností a majetkových poměrů povinného

Role soudu je v těchto případech opravdu nezáviděníhodná. Zjišťování schopností, možností a majetkových poměrů je pro soudy v dnešní době velmi obtížné. Pokud se podíváme zpátky do minulosti, do doby zákonné povinnosti pracovat a neexistence soukromého podnikání, situace byla o poznání jednodušší. V dobách minulých stačilo požádat zaměstnavatele o výpočet a zaslání čistého příjmu povinného. V dnešní době je celá situace o poznání složitější, důvodem je mimo jiné řada bonusů, které se na výplatní pásce zaměstnance neprojeví, za všechny lze jmenovat například penzijní připojištění nebo dnes již tak frekventované používání služebního automobilu či mobilního telefonu. Dalším problémem, který ztěžuje soudům v těchto případech postup, je neoficiální vyplácení od zaměstnavatelů. V další řadě existuje nemalá část povinných, kteří čerpají příjmy z nelegální činnosti¹³².

Zákon výslovně ukládá soudu, aby při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů vycházel nejen z fakticity příjmů povinného, ale taktéž z potenciality jeho příjmů. Toto je možné považovat za východisko pro stanovení rozsahu vyživovací povinnosti. Aktuální právní úprava ukládá především povinnost soudu zabývat se při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného tím, zda se tento nevzdal bez důležitých důvodů výhodnějšího zaměstnání, výdělečné činnosti či majetkového prospěchu. Soudce má za povinnost zkoumat, zda povinný nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika, například nebezpečí nebo vysokou pravděpodobnost nezdaru.

5.5 Objektivizace výživného a inspirace ze zahraničních úprav

Stanovit výši výživného, ať už se jedná o jakoukoli jeho kategorii, je zásadní otázkou sporů a diskusí v mnoha zemích. Řada států, jako například Rakousko, stanovuje pro určení výše výživného velmi podrobné návody a lze říci, že v této zemi jsou připraveni na jakoukoli možnou situaci, která by mohla v případech vyživovací povinnosti nastat. Další státy volí obecnou právní úpravu a ponechávají na soudu, aby se každým případem individuálně zabýval, mezi tyto státy řadíme mimo jiné Českou republiku¹³³. *Česká právní úprava nebyla a není založena na principu objektivizace výživného a nestanovuje pro tyto účely paušální částky výživného. Ministerstvo spravedlnosti ČR se nicméně touto otázkou zabývalo v rámci*

¹³² KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 33.

¹³³ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 31.

svého dlouhodobého projektu „Optimalizace agendy výživného“ jehož výsledkem byla doporučující tabulka¹³⁴.

Evropskou zemí, pro niž je tzv. tabulkový systém určování výše výživného typický, je Německo. Stanovení výše výživného se dle německého občanského zákona řídí § 1610 tohoto kodexu, půjde o přiměřenou výživu, do které budou zahrnuty veškeré životní potřeby. V situacích, kdy jsou rodiče rozvedeni nebo spolu z nějakého důvodu nežijí ve společné domácnosti, se použije tzv. Düsseldorfská tabulka viz. příloha č. 2, v níž je rozhodující příjem rodiče. Pokud by se čistý příjem rodiče pohyboval nad maximální částkou stanovenou v tabulce, tzn. 5.100 Euro za měsíc, je dítě povinno v řízení před soudem prokázat své potřeby, aby mohlo být stanoveno výživné. Určování výše výživného v německém právu je situací velmi složitou, čehož je důkazem, že při sporech o výživné musí být účastník povinně zastoupen advokátem¹³⁵.

Také v naší zemi je určení výše výživného poměrně složitou záležitostí, hlavním důvodem je chybějící objektivizace úpravy, a soudce je tak nucen vycházet z množství ustanovení obecného rázu a samozřejmostí je důkladné zjištění skutkového stavu věci¹³⁶. Česká republika i přes výše uvedené směřuje k určité objektivizaci výživného, čemuž napovídá existence tzv. doporučujících ministerských tabulek.

Již velmi dlouhou dobu se můžeme setkat s návrhy na zakotvení tabulek nebo určitých vzorců či klíčů, které by mohly soudům zjednodušit rozhodovací činnost při určování výše výživného. Tyto tendence mají samozřejmě své zastánce i zatvrzelé odpůrce. Dnešní ekonomická situace se vyznačuje značnými rozdíly, ať už se jedná o rozdíly mezi regiony v rámci našeho státu, nebo rozdílnou situací mezi městy a venkovským prostředím, kdy je naprosto pochopitelné, že každá oblast bude mít svá specifika. Z těchto důvodů by bylo vhodné, aby si soudy v oblasti svého působení takové tabulky, klíče či vzorce vytvořily, pokud to uznají za vhodné. Výhodou takového řešení by jistě bylo, že výše výživného by lépe odpovídala místním podmínkám, jak z pohledu majetkových poměrů povinného, tak v rovině potřeb oprávněného¹³⁷.

---

¹³⁴ ŠVESTKA, Jiří. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 580.

¹³⁵ ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy.* Praha: Leges, 2010, s. 219-220.

¹³⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář.* Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1085.

¹³⁷ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 558-559.

Rozhodování o výši výživného je do jisté míry velice subjektivní záležitostí spočívající v rozhodování soudce, toto má za následek velký rozptyl při určování výše výživného. Na tuto skutečnost zareagovalo Ministerstvo spravedlnosti výše zmíněným tzv. metodickým materiálem pro sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného pro děti viz. příloha č. 1. *Řada soudců zmíněný metodický materiál využívá s tím, že výživné, které odpovídá ministerským tabulkám, má být určeno, pokud neexistují specifické okolnosti, které jsou natolik významné od běžných případů, že výživné nelze na základě pokynu stanovit*¹³⁸. V metodickém postupu, kdy se výživné odvíjí procentuálně od příjmu rodiče, se odráží pravidlo, že životní úroveň dítěte má být shodná s životní úrovní rodiče. Životní úroveň rodiče je ve většině případů dána právě výší příjmu. Je nepochybné, že ministerské tabulky přispívají k tzv. objektivizaci výživného¹³⁹, která je typickým trendem pro mnoho západoevropských zemí.

5.6 Soudní řízení v rámci jednotlivých kategorií vyživovací povinnosti

5.6.1 Soudní řízení ve věcech vyživovací povinnosti k dětem

Pokud není vyživovací povinnost plněna řádně a včas, je zapotřebí zákonným způsobem zahájit řízení o určení či změně výše výživného. Co se týče zahájení řízení u nezletilců, lze jej zahájit jak na návrh, tak i bez něj. Určení rozsahu výše výživného pro nezletilé dítě řadíme mezi řízení ve věcech péče soudu o nezletilé dle § 466 zákona č.292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Řízení o výživném pro nezletilé dítě je řazeno mezi nesporná řízení vedená opatrovnickým soudem dle zákona o zvláštních řízeních soudních, zatímco řízení o vyživovací povinnosti pro zletilé dítě se považuje za řízení sporného charakteru, je zahájeno na návrh žalobou a je vedeno civilním soudem podle občanského soudního řádu.

V případě soudního řízení v souvislosti s výživným pro nezletilé dítě je dítě povinně ze zákona zastoupeno opatrovníkem, ve většině z těchto případů bude opatrovníkem orgán sociálněprávní ochrany dětí. Pokud by ale tento orgán podal podnět nebo návrh na zahájení řízení o výživném, bude soud povinen jmenovat jiného opatrovníka. V řízení o vyživovací povinnosti k nezletilým dětem rozhoduje soud rozsudkem, tento je předběžně vykonatelný¹⁴⁰.

---

¹³⁸ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 155.

¹³⁹ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 154-156.

¹⁴⁰ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 602.

Plnění vyživovací povinnosti se ve výroku neomezuje na nějakou určitou dobu dopředu, platí totiž pravidlo, že soud rozhoduje podle stavu, v němž vyhláší své rozhodnutí. S možností nového rozhodnutí v případě změny poměrů je třeba také dodat, že existence a zánik vyživovací povinnosti nejsou nijak vázány na dosažení určité věkové hranice¹⁴¹.

V praxi dochází k případům, kdy je třeba rozsah výživného změnit, s touto situací lze počítat především tehdy, pokud dojde ke změně původních poměrů, za nichž bylo stávající výživné stanoveno. To znamená, že při změně poměrů může být výživné, ať už na návrh nebo bez něj, zvýšeno, sníženo či dokonce zrušeno. Bez návrhu lze takto rozhodnout pouze v případě řízení o vyživovací povinnosti pro nezletilého, jenž nenabyl svéprávnosti¹⁴².

S rozsahem vyživovací povinnosti také souvisí tzv. přeplatek na výživném, tento ve většině případů vzniká tehdy, pokud rodič ještě před soudním rozhodnutím dobrovolně plní vyživovací povinnost v určité výši, tato částka je ale vyšší než částka, kterou nakonec určí soud, vzniká tedy přeplatek. Další důvod uvádí sám zákon, půjde o situaci, kdy je vydáno soudní rozhodnutí, jež stanovuje rozsah výživného, ale vzhledem ke změně poměrů dojde ke zrušení či snížení výživného za dobu minulou. V případech, kdy rodič dobrovolně poskytuje dítěti vyšší výživné, než mu přiznává zákon, nepůjde vzhledem k povaze věci o přeplatek jako spíše o určitý druh štědrosti rodiče. Kapesné, příležitostné a drobné dárky se do výživného nezapočítávají¹⁴³.

5.6.2 Řízení o stanovení výživného v případě rozvedeného manžela

V tomto případě lze považovat za ideální situaci, kdy se manželé vzájemně na poskytování výživného dohodnou, pokud se takto stane, bude stačit k uplatnění práva ústní či písemná výzva neformální povahy. Když k dohodě nedojde, je nutné, aby rozvedený manžel uplatnil své právo na výživné u soudu prostřednictvím podání návrhu. Toto řízení bude sporné, bude probíhat v intencích občanského soudního řádu a oprávněný manžel bude mít povinnost tvrzení, zároveň s tím ponese důkazní břemeno o vzniku a výši vyživovací povinnosti. Soud ve svém rozhodnutí přizná výživné ode dne zahájení řízení, tento rozsudek je předběžně vykonatelný¹⁴⁴.

---

¹⁴¹ NS 5 Cz 19/67, Rc 100/1967.

¹⁴² ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 604.

¹⁴³ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 605.

¹⁴⁴ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 248.

5.6.3 Soudní řízení o výživném a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce

Toto řízení lze zahájit pouze žalobou, jedná se o řízení sporné povahy, v němž se uplatní zásada projednací. Soud je návrhem matky, jež je podává proti otci dítěte, co se týče majetkových práv, vázán. V žalobě je třeba uvést, čeho se žena domáhá, v jaké výši, od kdy, zda požaduje uhradit částku ve splátkách či jednorázově a podobně. Součástí návrhu musí být důkazy, jež výše uvedené skutečnosti potvrdí. V tomto případě je aktivně legitimována matka, jež porodila dítě, je nerozhodno, zda se toto dítě narodilo živé či mrtvé. Pasivní legitimace náleží otci dítěte, to znamená muži, jehož otcovství bylo určeno na základě druhé či třetí doměky určování otcovství. Žalobu je nutno podat do dvou let od slehnutí. O výživném rozhoduje věcně příslušný soud, v prvním stupni okresní soud. Místní příslušnost je určena dle obecného soudu žalovaného. Věc rozhoduje samosoudce, rozhoduje prostřednictvím rozsudku. Pokud se bude jednat o těhotnou ženu, řízení v této věci může být zahájeno pouze na základě žaloby této ženy, soud je tímto návrhem vázán. Náležitosti návrhu jsou stejné jako ve výše uvedeném případě, stejně tak musí být i tyto náležitě doloženy. Pasivně legitimován je v tomto případě muž, jehož otcovství je pravděpodobné, aktivní legitimace náleží těhotné ženě, to znamená, že žaloba musí být podána nejpozději do porodu dítěte. O výživném rozhoduje v prvním stupni okresní soud usnesením¹⁴⁵.

5.7 Snížení a zvýšení výživného a jeho změny

Pokud dojde ke změně poměrů, má soud právo změnit soudní rozhodnutí ve věci rozsahu vyživovací povinnosti. Pokud se bude jednat o věc, v níž lze zahájit soud i bez návrhu, může soud změnit rozhodnutí z vlastní iniciativy, pokud půjde o ostatní případy, je třeba zahájit řízení návrhem podaným oprávněným nebo povinným. Mezi nejčastější důvody změny bude patřit dlouhodobá nemoc, ztráta zaměstnání, změna školního zařízení nebo zlepšení finanční situace. Možný je nejen návrh na zvýšení či snížení vyživovací povinnosti, ale také na jeho zrušení¹⁴⁶.

---

¹⁴⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo* (§ 655- 975). *Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. s.1127-1133.

¹⁴⁶ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. s. 88.

5.8 Výkon rozhodnutí ve věcech vyživovací povinnosti

Všechny druhy výživného jsou částky nárokové, to znamená, že jejich oprávněnost vyplývá přímo ze zákona, a pokud jsou naplněny zákonodárcem předvídané podmínky, je možné se výživného domoci prostřednictvím soudu. Je alarmující a smutné zároveň, že mnoho rodičů a příbuzných je ke své povinnosti nucena až soudním rozhodnutím, bohužel dnešní společenská situace příliš nepřispívá k dobrovolnému plnění vyživovací povinnosti¹⁴⁷.

Pokud povinný nebude plnit výživné řádně a včas, bude mít oprávněný právo domoci se svého práva prostřednictvím státního donucení, výkon může být taktéž proveden v exekučním řízení. Lze tedy zvolit výkon rozhodnutí dle občanského soudního řádu nebo pomocí exekuce. Z hlediska výkonu rozhodnutí je třeba zmínit, že veškeré rozsudky ve věcech výživného jsou předběžně vykonatelné bez ohledu na veškeré další okolnosti¹⁴⁸.

---

¹⁴⁷ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci práva*. Praha: Leges, 2014. s. 32.

¹⁴⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1045.

Závěr

Tématika určování výše výživného soudním rozhodnutím je komplexní problematikou, které z mého pohledu představuje velmi ožehavé téma. Každý případ je jiný, něčím odlišný, a právě proto zastávám názor, že povinné zavedení tzv. tabulkového výživného by mohlo být spíše na škodu, než ku prospěchu. Domnívám se, že je správné, aby soud měl při rozhodování o výši výživného určitou míru diskrece a mohl tak, ke každému případu přistoupit v určité míře subjektivně a ne jen kuse rozhodovat dle tabulek. Je vlastně dobře, že materiály ministerstva jsou v této problematice pouze doporučujícího charakteru, neboť se domnívám, že tak zásadní oblast jako je určování výše výživného, především u nezletilých dětí, by v žádném případě neměla být takto objektivního rázu.

V největší míře jsem ve své práci vycházela z komentáře autorského kolektivu pod vedením profesorky Milany Hrušákové s názvem „Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář“ z roku 2014. Dalším zásadním pramenem mé práce byla monografie od doktroky Daniely Kovářové s názvem „Vyživovací povinnost po rekodifikaci“ z roku 2014.

Seznam použitých zdrojů:

Monografie a publikace:

BĚLOHLÁVEK, Alexander a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 830 s.

DVOŘÁK, Jan a kol. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*, Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2011, 687 s.

FRANCOVÁ, Marie a kol. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014, 260 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo* Brno: Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 1998. 312 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655- 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. 1380 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Rodinné právo. 1. vydání*. Praha : C.H. Beck, 2015, 366 s.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. 168 s.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Rodina a výživné. Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. 152 s.

SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2015, 1054 s.

SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, 244 s.

ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Manželství*. Praha: Leges, 2014. 336 s.

ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace : rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013. 304 s.

ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010. 380 s.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, 752 s.

Odborné články

JIRSA, Jaromír. Postřehy ze soudní praxe při určování výživného, zdroj: *Codexis*

JIRSA, Jaromír. Ústavní soud a problematika vzájemné vyživovací povinnosti rodičů a dětí zdroj: *Codexis*

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. TELEC, Ivo. Výživné v novém občanském zákoníku. *Bulletin Advokacie*, 2014, roč. 2014, č. 3, s. 3-11.

SEHNÁLEK, David. TUROŇOVÁ, Jana. *Právník*, 2010, roč. 2010, č. 3, str. 233 – 250.

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 293/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů

Všeobecný občanský zákoník z roku 1811

Nařízení č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Nařízení Rady č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností

Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007

Haagská úmluva z 23.11.2007 o mezinárodním vymáhání výživného dítěte a jiných forem výživného

Použitá judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 6 Cz 29/66

Rozsudek krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. února 1966, sp. zn. 3 Co 23/66, (R 25/1967)

Rozhodnutí sp.zn.33/1967

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 1 Cz 55/76

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. Ledna 1996, sp. zn. 14 Co 755/95

Rozhodnutí Krajského soudu Ústí nad Labem 10 Co 289/03

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. dubna 2004, sp. zn. IV.ÚS 244/03

Usnesení Nejvyššího soudu ČR z dne 22. dubna 2004, sp.zn. 30 Cdo 2128/2003

Rozsudek Okresního soudu pro Prahu 5, sp.zn. 5 50 P 336/2006 (BA 5/2007)

Usnesení Ústavního soudu SR ze dne 9. Července 2014, sp. zn. 2306/2012

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. Července 2013, sp. zn. II. ÚS 979/13

Internetové zdroje

Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností [online]. europa.eu, 27. července 2011 [cit. 30. května 2015]. Dostupné na <http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_civil_matters/jl0024_cs.htm>.

Düsseldorfer Tabelle [online]. olg-duesseldorf.nrw, 1. ledna 2015 [cit. 20. června 2015]. Dostupné na <http://www.olg-duesseldorf.nrw.de/infos/Duesseldorfer_tabelle/Tabelle-2015/index.php>.

Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného [online]. obcanskyzakonik.justice.cz, 2015 [cit. 17. června 2015]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/obecna-cast/obecne/>>.

Shrnutí

Tématem této diplomové práce je určování výše výživného soudním rozhodnutím. Práce je rozdělena do pěti kapitol, které se dále dělí na navazující podkapitoly.

První kapitola pojednává o stěžejním pojmu celé práce, kterým je výživné, a dále o vzniku a zániku vyživovací povinnosti. Druhá kapitola je věnována aktuální právní úpravě vyživovací povinnosti, a to jak z pohledu hmotněprávního, tak procesněprávního, a taktéž na úrovni práva Evropské Unie. Kapitola číslo tři se zabývá předešlou právní úpravou vyživovací povinnosti, a to jak z pohledu kodexu ABGB, tak zákona o právu rodinném, a také zákona o rodině. Čtvrtá kapitola se blíže zaměřuje na jednotlivé kategorie vyživovací povinnosti, především pak na jejich specifické znaky. Poslední pátá kapitola je věnována soudnímu řízení ve věcech vyživovací povinnosti se zaměřením na objektivizaci výživného.

Cílem této diplomové práce je přiblížení problematiky vyživovací povinnosti se zaměřením na aktuální právní úpravu obsaženou v novém občanském zákoníku.

Summary

The theme of this diploma thesis is determining the amount of alimony by court decision. The work is divided into five chapters, which are further divided into related subsections. The first chapter deals with the core concept of the whole work, which is alimony, and also about the origin and termination of maintenance obligations. The second chapter is devoted to the current legislation relating to maintenance obligations, both in terms of substance and procedures, and also at the level of European Union law. The third chapter deals with the previous legislation relating to maintenance obligations, both in terms of the Code ABGB and the law on family law, and family law. The fourth chapter is closely focused on individual categories of maintenance obligations, especially to their specific features. The last fifth chapter is devoted to judicial proceedings in matters relating to maintenance obligations, focusing on the objectification of maintenance.

The aim of this thesis is to approach the issue of maintenance obligations, with a focus on the current legal framework contained in the new Civil Code.

Klíčové pojmy

Výživné, určování výživného soudním rozhodnutím, výše vyživovací povinnosti, nezletilé dítě, zletilé dítě, povinný a oprávněný, rozvod, oprávněné potřeby, majetkové poměry.

Keywords

Alimony, determining alimony by court decision, the amount of maintenance obligations, minor child, adult child, liable and eligible, divorce, legitimate needs, financial status.

Přílohy

Příloha č.1

Tabulka: Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti

Věk dítěte	Procentuální vyjádření z čistých příjmů rodiče
do 5 let	11 až 15 %
od 6 do 9 let	13 až 17 %
od 10 do 14 let	15 až 19 %
od 15 do 17 let	16 až 22 %
od 18 a více let	19 až 25 %

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti

Příloha č.2

Nettoeinkommen des Barunterhaltspflichtigen (Anm. 3, 4)	Altersstufen in Jahren (§ 1612 a Abs. 1 BGB)		Prozent-satz		Bedarfskontrollbetrag (Anm. 6)	
	0 – 5	6 – 11	12 – 17		ab 18	
Alle Beträge in Euro						
1. bis 1.500	317	364	426	488	100	880/1080
2. 1.501 -	1.900	333	383	448	513	105 1.180
3. 1.901 -	2.300	349	401	469	537	110 1.280
4. 2.301 -	2.700	365	419	490	562	115 1.380
5. 2.701 -	3.100	381	437	512	586	120 1.480
6. 3.101 -	3.500	406	466	546	625	128 1.580
7. 3.501 -	3.900	432	496	580	664	136 1.680
8. 3.901 -	4.300	457	525	614	703	144 1.780
9. 4.301 -	4.700	482	554	648	742	152 1.880
10. 4.701 -	5.100	508	583	682	781	160 1.980

Zdroj: http://www.olg-duesseldorf.nrw.de/infos/Duesseldorfer_tabelle/Tabelle-2015/index.php